

GENERALUL DAVID PRAPORGESCU

DE ISTORIE · FILE DE ISTORIE · FILE DE ISTORIE · FILE

Generalul
David Praporgescu

VASILE IOSIPESCU
Maior GHEORGHE PREDA

GENERALUL DAVID PRAPORGESCU

EDITURA MILITARĂ – 1967

Coperta de: RADU DAN

DE LA SOLDAT VOLUNTAR LA GENERAL DE BRIGADĂ

Într-o familie de țărani din Turnu Măgurele a venit pe lume, la 10 decembrie 1865, un băiețel. Tatăl său, Pascu, și mama, Maria, i-au pus numele David. Micuțul David era cel de al treilea copil al familiei Praporgicu, familie „vestită din vremuri străvechi pentru vitejia sa". După cum ni se semnalează din documentele vremii, un străbunic de-al lui David, pe nume Costea, fusese praporgic, adică purtător de steag (prapor) în oastea lui Preda Buzescu. El a luptat cu o deosebită semeție, păstrînd și acoperind de glorie drapelul pe care însuși domnitorul țării i-l încredințase. De atunci locuitorii din Turnu i-au zis Costea Praporgicu. Urmașii lui au moștenit de la el atît numele, cît și hotărîrea de a fi gata oricînd să lupte cu vitejie pentru apărarea patriei străbune. Din registrul stării civile în care a fost înregistrată

nașterea lui David aflăm că însăși mahalaua în care se găsea și căsuța lui Pascu, „plugar din Turnu", se numea pe atunci „mahalaua Praporgicu". Mai tîrziu, fiii lui Pascu Praporgicu au luat numele de Praporgescu.

Asemenea familii cu tradiții, cum era și cea a lui Praporgescu, erau numeroase pe meleagurile acelor ținuturi dunărene. Ele păstrau și transmiteau din generație în generație dragostea pentru țară, simțul îndeplinirii datoriei cetățenești, al servirii patriei. Drumul în viață al familiei Praporgescu era cel a zeci și zeci de mii de familii țărănești, legate prin mii de fire indestructibile de pămîntul strămoșesc, care alături de toate forțele sociale progresiste ale țării s-au ridicat în apărarea ei ori de cîte ori vrăjmașul i-a amenințat independența și suveranitatea, libertatea și integritatea, ori de cîte ori dușmanii au încercat să subjuge poporul nostru, să-i răpească bogățiile, să-i treacă căminele prin foc și sabie. Într-o asemenea familie trainică, solid împlîntată în pămîntul străbun, a crescut și David Praporgescu.

Părinții lui David, oameni simpli, dar harnici, și-au întemeiat prin munca lor o gospodărie modestă, îngrijindu-se ca fiii lor să învețe carte și să primească o educație sănătoasă. Ei n-aveau însă posibilități să-i trimită la școli înalte pentru care pe atunci, în regimul burghezo-moșieresc trebuiau mari sume de bani. După ce David Praporgescu a urmat școala primară, părinții săi l-au înscris la gimnaziul din localitate,

unde taxele erau mai mici. De altfel, între copiii lui Pascu, David a fost singurul care a putut urma și alte școli în afară de cea primară.

Dintr-o serie de manuale editate după primul război mondial — unele apărute sub semnătura scriitorilor Mihail Sadoveanu și George Topîrceanu — în care a fost evocată figura lui David Praporgescu, aflăm că acesta s-a dovedit de la început a fi un elev înzestrat și silitor, că a fost premiant în toate clasele. Din unele fragmente literare care evocă copilăria lui David Praporgescu, reproduse în manualele respective, aflăm, de asemenea, că el avea încă de mic și frumoase trăsături de caracter, că era bun și prietenos cu toți copiii, pătruns de spiritul dreptății, al adevărului și nu pregeta să sară în ajutorul celor aflați în pericol sau să ia apărarea celor năpăstuiți.

Elev sîrguincios, cu reale aptitudini pentru învățătură, David Praporgescu este remarcat de profesorii gimnaziului din Turnu Măgurele și trimis, atunci cînd urma să înceapă clasa a III-a, ca bursier al județului Teleorman la „Școala normală pentru învățătura poporului român“ din București. Cei care i-au facilitat intrarea în această școală doreau să-l pregătească pentru profesia de învățător.

Începînd din anul 1882, David Praporgescu urmează cursurile școlii amintite. Institutorul Șt. Negulescu, care a fost coleg cu David, notează în revista „Albina“ (nr. 3 din 16 octombrie 1916) că Praporgescu

„a obţinut diploma de absolvire printre cei dintîi clasificaţi, s-a prezentat înaintea comisiunii examinatoare judeţene şi în urma rezultatului deosebit de mulţumitor fu numit învăţător cu titlu provizoriu la şcoala din comuna Liţa, judeţul Teleorman". Documente privind activitatea sa în acea perioadă nu s-au păstrat şi nici membrii familiei lui David Praporgescu nu cunosc amănunte, tatăl fiind, se pare, destul de reţinut în ceea ce priveşte povestirea unor momente din viaţa sa. Apelînd la însemnările aceluiaşi coleg, Negulescu, aflăm că Praporgescu a stat puţin timp în comuna Liţa, după care a plecat voluntar în armată. În legătură cu aceasta, Negulescu scrie că Praporgescu, „avînd încă din şcoala normală o aplicare înnăscută pentru studiul istoriei şi al războaielor şi simţindu-se atras către acest cîmp mai vast de activitate, se hotărî să-şi părăsească micii şcolari din Liţa pentru adulţii din cazarmă".

Se pare că mai multe împrejurări au concurat la hotărîrea lui Praporgescu de a-şi alege cariera militară. Anii adolescenţei şi tinereţii, cristalizarea trăsăturilor sale de caracter, formarea conştiinţei, a concepţiilor, contactul său cu lumea înconjurătoare au avut loc în timpul şi în perioada imediat următoare cuceririi independenţei naţionale, eveniment de mare însemnătate în dezvoltarea statului român modern. Năzuinţa independenţei înflăcărase inimile şi minţile muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor, militarilor, ale multor personalităţi politice progresiste. În şcoli

— Praporgescu era pe atunci elev — exista o atmosferă pătrunsă de patriotism, de dorinţa fierbinte de a vedea ţara liberă de dominaţia străină, dominaţie care constituia o puternică frînă în dezvoltarea ei social-economică. Războiul neatîrnării, sprijinit din toate puterile şi cu toate mijloacele de către întregul popor român, n-a putut să nu aibă un profund ecou în conştiinţa generaţiei lui Praporgescu. Şi apoi, Teleormanul era situat într-o zonă apropiată de teatrul de acţiuni militare. Ca şi întreaga ţară, Teleormanul şi-a trimis cei mai buni fii pe fronturile războiului de independenţă. Alături de ostaşi, populaţia civilă de la sate şi de la oraşe şi-a adus din plin contribuţia la purtarea războiului prin subscripţii pentru cumpărarea de arme, donarea de obiecte pentru armată, transportarea cu carele a proviziilor militare. În timpul încleştărilor cu duşmanul, tatăl lui David, deşi n-a luat arma în mînă, fiind mai în vîrstă, a participat cu carul său la transportul muniţiei şi proviziilor pînă aproape de Plevna. Năzuinţele şi idealurile pentru înfăptuirea cărora masele populare n-au pregetat nici o jertfă continuau să înflăcăreze pe muncitori, ţărani şi intelectuali, pe ofiţerii patrioţi, şi în special tineretul, mulţi ani după război, mai ales că speranţele poporului de a-şi îmbunătăţi condiţiile de viaţă erau departe de a fi înfăptuite.

Asupra lui David Praporgescu au exercitat o influenţă deosebită exemplul şi sfaturile unui văr primar

de-al său, Constantin Praporgescu. Acesta participase la războiul de independență cu gradul de sergent și evidențiindu-se în mod deosebit în timpul luptelor a fost avansat la gradul de sublocotenent, rămînînd apoi în rîndurile cadrelor armatei. Odată, Constantin Praporgescu — ne povestește fiica acestuia — a venit la Turnu Măgurele să-și vadă familia și l-a găsit pe vărul său David lucrînd o hartă a României pentru școlarii săi din Lița, pe care o executa cu o rară pricepere și măiestrie. Discutînd cu el și dîndu-și seama de temeinicele sale cunoștințe, l-a întrebat dacă n-ar dori să-și exercite priceperea pe tărîmul carierei militare. La această întrebare David a răspuns cu entuziasm.

La îndemnul vărului său, Praporgescu hotărăște să intre în armată și să se reangajeze. Ca membru al corpului didactic, el urma să facă în mod obligatoriu un stagiu de șase luni în armată la vîrsta de 21 de ani. Hotărîndu-se să îmbrățișeze cariera militară și neavînd atunci vîrsta cerută, se înrolează ca soldat voluntar în Regimentul 11 călărași, unitate care își avea garnizoana la Botoșani. Nu după mult timp Praporgescu este avansat la gradul de sergent și se reangajează. Singur și neajutat de nimeni — cum notează profesorul universitar N. Bănescu — fără avere, fără nume, fără rubedenii sus-puse, numai prin forța caracterului său, prin dîrza lui voință, prin inteligența și puterea sa de asimilare, a reușit, pornind de la coarnele plugului, să-și îndeplinească

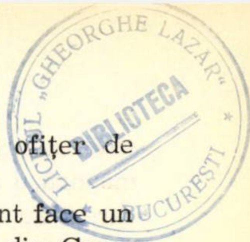
datoria ostăşească cucerind de la simplu soldat grad după grad, distincţie după distincţie.

Sergent reangajat, distingîndu-se prin felul cum se pregătea şi cum îşi instruia subordonaţii, Praporgescu obţine aprobarea de a se prezenta direct la examenul de absolvire la Şcoala de ofiţeri de cavalerie, ale cărei cursuri durau doi ani. Rezultatul obţinut a întrecut chiar şi aşteptările cele mai optimiste ale şefilor săi. Deşi s-a înfăţişat la examen o dată cu elevii care aveau deja doi ani de şcolaritate, David Praporgescu se clasifică pe primul loc într-o promoţie de 100 de cursanţi, şi la 1 octombrie 1888 obţine gradul de sublocotenent în arma cavaleriei, fiind repartizat tot la Regimentul 11 călăraşi, unde se înrolase ca voluntar. Animat de dorinţa de a-şi îmbogăţi cunoştinţele, de a pătrunde în profunzime tainele meseriei armelor, David Praporgescu, dovedind o mare putere de muncă şi o rară tenacitate, continuă să se pregătească neîncetat. În anii 1889—1890, el urmează cursurile Şcolii speciale de cavalerie din Bucureşti, pe care o absolvă la fel de strălucit, situîndu-se tot pe primul loc. La 1 aprilie 1893 este avansat locotenent şi repartizat la Regimentul 9 călăraşi din Craiova. În această unitate tînărul ofiţer se remarcă printr-o înaltă disciplină, prin dezvoltate calităţi de instructor şi meticulozitate în îndeplinirea misiunilor primite. Datorită meritelor sale, a cunoştinţelor pe care le avea şi a pers-

pectivelor pe care i le întrezăreau comandanții, David Praporgescu este trimis în Franța, la cursurile Școlii de echitație de la Saumur.

Nu a fost de loc ușoară pentru el această perioadă. Nestăpînind pe deplin limba franceză, Praporgescu întîmpină la început unele dificultăți, pe care cu sîrguința și voința ce-l caracterizau le depășește repede, distingîndu-se și aici între cursanți. În carnetele sale de studiu, de note și însemnări zilnice, dintre care unele se mai păstrează și azi în arhiva familiei, roadele acestei străduințe sînt vizibile. Ele conțin nu numai însemnări de strictă specialitate, rezumatele unor cursuri, ci și numeroase exerciții gramaticale, traducerea unor întregi capitole din opere istorice și beletristice — toate probînd o muncă încordată.

La 10 august 1894, locotenentul David Praporgescu termină cursurile școlii de la Saumur. Grăitoare pentru modul cum s-a comportat și a învățat la Saumur este notarea pe care i-a făcut-o comandantul acestei școli : „Domnul locotenent Praporgescu este un ofițer inteligent, instruit, care a făcut proba zelului său și a marii sale asiduități. Muncind într-un mod remarcabil, el și-a însușit excelent cursurile predate. Caracterul său este din cele mai plăcute, iar atitudinea sa din cele mai corecte. El vorbește bine franceza și poate uza ușor de această limbă. La echitație el a obținut excelente rezultate, dovedind reflexe viguroase. Și-a însușit foarte bine instrucția la

manej. Domnul Praporgescu este cert un ofițer de valoare."

După terminarea școlii, proaspătul absolvent face un stagiu de un an în Regimentul 5 dragoni din Compiègne, unde obține, de asemenea, rezultate bune. Reîntors în țară în 1895, Praporgescu este avansat la gradul de căpitan și repartizat la Regimentul 1 roșiori din Tecuci. În scurt timp se prezintă la examenul de admitere la Școala Superioară de Război, unde reușește printre primii, și urmează timp de doi ani cursurile celei mai înalte instituții de învățămînt militar din țara noastră. Aici se dezvăluie și mai pregnant calitățile lui Praporgescu. Metoda sa de studiu se caracteriza nu prin înmagazinarea mecanică a unor cunoștințe, ci printr-o puternică pasiune pentru actul atît de complex al cunoașterii, prin capacitatea sa de gîndire și de investigație.

Se mai păstrează și în prezent în arhiva familiei unele aplicații tactice întocmite de el, unele lucrări în care sînt rezolvate diverse probleme de specialitate. Adnotările făcute de profesori pe aceste lucrări și planuri de aplicații sînt semnificative. Ele scot în evidență spiritul inventiv al lui Praporgescu, străduința de a găsi rezolvări noi, de a ieși din diversele soluții șablon. Praporgescu nu s-a afirmat ca teoretician, ca doctrinar militar, ci ca un practician excelent în meseria armelor. El a fost însă un practician cu un vast fond teoretic. În tot timpul carierei sale a manifestat un deosebit interes pentru

studiul problemelor militare, dar, poate în aceeași măsură, l-au pasionat istoria și geografia, discipline care l-au ajutat să înțeleagă amplu și profund fenomenul militar contemporan și să tragă din acest fenomen concluziile ce se impuneau. Pasiunea pentru istorie, pentru cercetarea modului cum renumiți comandanți militari din trecutul poporului nostru și al altor popoare au trăit și au luptat, pasiunea pentru geografie, pentru cunoașterea activității marilor descoperitori, a temerarilor călători s-au manifestat la el încă de pe băncile școlii. Praporgescu s-a preocupat de cartografie, de evoluția acestei științe pe plan internațional, de modul cum în armata română serviciile de specialitate se ocupau de îmbunătățirea sistemului de întocmire a hărților. Pentru meritele sale în acest domeniu el avea să fie ales mai tîrziu membru activ al Societății Regale Române de Geografie. Este, de altfel, singurul onor public pe care l-a acceptat în timpul vieții. „Praporgescu — notează profesorul Bănescu — de-a lungul carierei sale a refuzat întotdeauna recompense ori distincții onorifice..."

În 1902, ofițerul român este trimis din nou peste hotare, de data aceasta la un stagiu de un an în Austria, la Regimentul 12 ulani „Freiherr von Boshen" și la comandamentele Brigăzii 4 cavalerie și Corpului 4 armată.

Aceeași seriozitate, aceeași dorință de a învăța, de a se perfecționa care l-au caracterizat în timpul sta-

giului în Franța le-a manifestat și în Austria. Cităm din caracterizările făcute activității sale de către șefii unităților și marilor unități în care a efectuat stagiul. Comandantul Regimentului 12 ulani nota într-o dare de seamă către Ministerul de Război al Austro-Ungariei: „În special silința sa intensivă, priceperea sa și interesul său viu pentru meseria militară, precum și ambițiunea ce a arătat acest ofițer au contribuit ca într-un timp atît de scurt să fie în stare să cunoască toate detaliile serviciului unui escadron, divizion și regiment, atît în ceea ce privește instrucția cît și serviciul administrativ... A luat parte zilnic la călărie și marșuri, la instrucția remonților și a oamenilor, la școala gradaților și instrucția pe jos... la toate exercițiile de tragere... S-a constatat că posedă o dibăcie extraordinară, tact în comandă și cunoaște exact regulamentele... În serviciul în campanie numitul căpitan s-a distins prin citirea exactă a hărților austriece și prin orientarea lesne și exactă cu aceste hărți. Dînsul și-a dat multă silință pentru a învăța limba germană... În special e de relevat conduita sa cu camarazii, foarte îndatoritor, întotdeauna prea corect și plin de tact, dînsul a știut să facă față ca nou venit și ca ofițer străin... a devenit un camarad iubit și foarte apreciat și stimat". De remarcat pentru străduința lui David Praporgescu de a reprezenta cît mai bine peste hotare țara, armata română este și faptul că el a participat cu mult succes la unele manifestări sportive, concursuri cu caracter

militar pe naţiuni. În arhiva familiei se păstrează unul din programele unui astfel de concurs din care rezultă că David Praporgescu s-a clasificat întîiul din 11 concurenţi.

Merită, de asemenea, să fie arătat şi un alt fapt: Regimentul 12 ulani, în care Praporgescu şi-a făcut stagiul în Austria, era o unitate unde îşi îndeplineau serviciul militar mulţi croaţi aflaţi şi ei sub jugul austro-ungar. În timpul stagiului, David Praporgescu, pe lîngă limba germană, a învăţat binişor şi limba croată, astfel că la despărţire el a fost în măsură să ţină un discurs în această limbă, stîrnind admiraţia camarazilor săi.

După încheierea perioadei de stagiu la eşalonul regiment, Praporgescu îşi continuă stagiul la comanda Brigăzii 4 cavalerie şi în statul major al Corpului 4 armată, remarcîndu-se, de asemenea, în mod deosebit. Dintr-un carnet al său cu notiţe zilnice aflăm că la o inspecţie a comandantului corpului a condus exerciţiile cerute fără nici o greşeală, drept pentru care a fost felicitat călduros de comandant şi de către ofiţerii din suita acestuia. De altfel notarea făcută la plecarea în ţară a lui Praporgescu de către feldmareşalul-locotenent Czibulka, comandantul Corpului 4 armată, este edificatoare: „Cu ocazia ataşării sale la comandamentul Corpului 4 armată dînsul a dovedit interesul cel mai viu pentru chestiunile militare, precum şi o sîrguinţă extraordinară... La exerciţii dînsul a arătat multă concepţiune tactică şi o ju-

decată clară... Era foarte silitor și căuta să-și îmbogățească cunoștințele militare cu mult zel."
Cursurile și stagiile făcute în străinătate au fost considerate de Praporgescu ca un mijloc de a-și perfecționa cunoștințele, de a se specializa, de a se informa asupra a tot ce era nou în timpul acela în arma din care făcea parte. El, ca și mulți alți ofițeri din generația sa, era convins de necesitatea ridicării nivelului calitativ al instruirii trupelor noastre, a aplicării unor procedee moderne de ducere a luptei ce începuseră să fie experimentate în unele armate străine. S-au păstrat unele caiete ale sale în care, cît a fost în Austria, și-a notat tot ce i se părea că ar putea să-i folosească în activitatea ulterioară : traduceri integrale ori parțiale ale unor regulamente, extrase din cursuri de tactică, caracteristici tehnico-tactice ale armamentului, probleme de organizare etc. Modul în care, cîțiva ani mai tîrziu, a urmărit desfășurarea războiului ruso-japonez, atenția acordată studierii lucrărilor unor specialiști militari străini în care era sintetizată experiența acestui război — toate acestea atestau preocuparea permanentă a lui Praporgescu pentru evoluția fenomenului militar pe plan amplu. În același timp manifestarea unei atitudini demne, serioase, studioase în timpul șederii în străinătate reliefează cît de conștient era de faptul că reprezenta oștirea unui popor înzestrat, cu vechi tradiții militare, a unui popor mereu și activ prezent în circuitul internațional al valorilor, dornic de a împăr-

tăşi tot ceea ce reprezenta esenţa acestor valori şi de a oferi la rîndul său creaţia sa milenară în cadrul căreia geniul militar ocupa un loc nicidecum minor.

Apoi, vreme de 13 ani (1903—1916), David Praporgescu a îndeplinit diverse funcţii în armată şi a urcat ierarhia gradelor militare pînă la cel de general de brigadă. Reţine atenţia superiorilor modul ireproşabil în care îndeplineşte toate însărcinările primite. Anii petrecuţi în şcoli, experienţa acumulată la cursuri şi stagii, toate acestea grefate pe o conştiinţă pătrunsă de idei patriotice, pe o inteligenţă şi putere de muncă remarcabile încep să-şi arate roadele.

Pînă în 1908, David Praporgescu funcţionează ca şef de secţie, profesor de călărie şi de tactica cavaleriei la Şcoala de ofiţeri de infanterie şi cavalerie din Bucureşti. Aici încep să se cristalizeze calităţile sale de instructor şi pedagog, care aveau să se manifeste din plin cîţiva ani mai tîrziu cînd a condus catedra de tactica cavaleriei de la Şcoala Superioară de Război.

Prin temeinicele şi variatele sale studii, prin cultura sa bogată şi comportarea ireproşabilă, el a reuşit să se facă iubit şi admirat de toţi elevii săi. Praporgescu, el însuşi fiu de ţăran, a facilitat intrarea în şcoala de ofiţeri a multor fii de oameni neavuţi, care erau însă înzestraţi cu calităţile necesare. „Corpul ofiţerilor — spunea el — este dar deschis la toţi acei care prin vocaţiune sînt dispuşi a servi intere-

sele generale ale țării." Neconcepînd ca cineva să devină ofițer altfel decît numai dacă era capabil și depunea tot interesul să-și însușească cunoștințele prevăzute în programele școlii, Praporgescu afirma că : „Cei mai buni soldați conduși de ofițeri incapabili nu pot forma decît o trupă foarte rea".

Ca instructor și pedagog remarcabil, Praporgescu a căutat să-i înarmeze pe elevii săi, viitoare cadre ale armatei, cu principiile sănătoase ale pedagogiei militare, să le dezvolte priceperea în munca de instruire și educare a trupelor. Cu răbdare și stăruință le forma conștiința înaltei datorii și răspunderi față de pregătirea ostașilor pentru apărarea țării. „Ofițerii — sublinia Praporgescu — sînt la înălțimea sarcinii lor și inspiră trupelor încrederea necesară numai atunci cînd ei au conștiința îndeplinirii datoriei, sentimentul final al profesiunii, o mare valoare morală și, mai presus de toate, tăria de caracter pentru a-și lua răspunderea totdeauna cînd împrejurările o cer." Referindu-se la trupele de cavalerie, arma sa, Praporgescu arăta că : „ofițerul trebuie să se considere nu numai instructorul călăreților săi, ci mai cu seamă educatorul lor. Și numai ca educator el poate să-și afirme superioritatea și să insufle călărețului acea încredere și supunere voluntară care îl face să asculte și să-l urmeze". După cum spunea el, ostașul trebuie crescut în ideea de a fi în orice timp și împrejurare „gata a-și jertfi viața pentru țară". El cerea totodată cursanților să cultive la ostașii pe care

aveau să-i comande cinstea, camaraderia sau frăţia ostăşească „care impune fiecăruia să-şi dea ajutor reciproc la timp de nevoie".

Foarte semnificative şi pline de învăţăminte sînt referirile pe care le face Praporgescu la exigenţa de care trebuia să dea dovadă viitoarele cadre şi folosirea pedepselor şi recompenselor ca mijloc de educare. În această privinţă, între altele, el arăta că : „Neîndemînarea trebuie observată, nepăsarea aspru dojenită şi la trebuinţă chiar pedepsită. Reaua voinţă însă trebuie învinsă chiar de la început, cu toată energia putiincioasă... Lauda este un mijloc mult mai puternic decît pedeapsa ; un cuvînt măgulitor spus în faţa tuturor, recunoaşterea rîvnei şi dibăciei în serviciu, alegerea celor cu merit pentru o însărcinare de încredere etc.... sînt mijloace sigure pentru a deştepta în rîndurile călăreţilor iubire şi rîvna pentru instrucţie şi serviciu".

În cursurile şi prelegerile sale găsim destul de des referiri la rolul ce trebuie să-l joace exemplul personal al ofiţerului în faţa soldaţilor pe care-i comandă, ca unul din cele mai importante principii ale pedagogiei militare. „Influenţa ofiţerului asupra călăreţului — arăta Praporgescu — trebuie să se dezvolte din timp de pace prin superioritatea inteligenţei, judecăţii şi caracterului său. În război ascendentul exemplului personal devine mai necesar ca în timp de pace. Ofiţerul nu trebuie să facă nici un caz din existenţa sa, exemplul său în dispreţuirea

pericolului și abnegația sa trebuie să deștepte în inima călărețului sentimente nobile.“

Numit subșef de stat major al Corpului 2 armată spre sfîrșitul anului 1908, Praporgescu își făurește și o temeinică pregătire de stat major, dovedind o mare pasiune în cunoașterea problemelor de ordin militar și un dezvoltat spirit organizatoric. Iată, de altfel, cum îl notează comandantul corpului pentru anii de serviciu 1908—1909 : „De cînd îl cunosc pe maiorul Praporgescu l-am considerat totdeauna ca pe un ofițer de cavalerie prea bun. Din toamna anului 1908 a îndeplinit atribuțiile de șef de stat major, începînd a funcționa ca atare în ajunul mobilizării de încercare a Diviziei 3. Deja cu această ocaziune am început a-l aprecia ca ofițer de stat major, arătîndu-mi că are multă pricepere și o bună putere de muncă. Pe urmă am constatat că lucrează iute, cu mult discernămînt și cu un deosebit tact, convingîndu-mă că este un ofițer de toată încrederea, cu un sentiment pronunțat al datoriei. Lucrările sale de mobilizare ale corpului de armată, deosebit de întinse, le-a condus cu multă pricepere. Are o educație prea bună și maniere distinse. Merită cu prisosință a înainta, pentru care îl propun la înaintare specială. Este apt atît pentru comanda unui regiment de cavalerie, cît și pentru funcția de șef de stat major, chiar a unui corp de armată.“

La 14 aprilie 1909, maiorul David Praporgescu este înaintat la gradul de locotenent-colonel și numit șef de stat major al Inspectoratului General al Armatelor și apoi, concomitent, profesor la Școala Superioară de Război, unde predă cursul de tactica cavaleriei. Cursul său, lucrare remarcabilă pentru acele vremuri, care sintetiza atît experiența călărașilor români acumulată în multe secole de înfruntare cu dușmanul, cît și noutățile existente pe plan mondial în evoluția acestei arme în raport cu dezvoltarea armamentului, a tehnicii de luptă, în creșterea puterii de foc a trupelor, este tipărit în 1912 și îmbunătățit continuu în anii următori.

Bine informat, el include în cursurile sale asemenea teme : „Învățăminte din războiul ruso-japonez cu privire la cavalerie", „Directive asupra serviciului de cercetare", „Aeroplanele și cavaleria" etc. Un ciclu special de expuneri îl consacră organizării aplicațiilor tactice, începînd cu escadronul și terminînd cu divizia de cavalerie.

La curent cu evoluția armei sale în raport cu dezvoltarea militară generală, Praporgescu, „cavalerist convins" — cum îl apreciau contemporanii săi —, dă dovadă de realism și relevă că „față de puterea crescîndă a armamentului și de progresele balisticii, mulți specialiști se întreabă dacă cavaleria, al cărei mijloc de acțiune este izbirea și efectul moral, nu a devenit un instrument scump și puțin eficace, condamnat a dispare în ziua cînd automobilele, dirija-

bilele și aeroplanele vor limita întrebuințarea sa în arta războiului?" El arăta că: „capacitatea cavaleriei este tributară variațiunilor armamentului și invers proporțională capacităților balistice ale armelor de foc...", că ea, „ca și celelalte arme, a suferit consecințele de neînlăturat ale progreselor balisticii". În continuare, în introducerea la cursul său, el arăta că „acesta este un fenomen de ordin general care nu pare să fi avut o influență decisivă și exclusivă asupra posibilităților de intervenire a cavaleriei în operațiunile de război". În sprijinul concepției sale, Praporgescu aduce argumentul: „cavaleria asigură în condițiile războiului modern, cînd distanțele cresc și se cere o mare repeziciune de surprindere și execuție, un mare procent în creșterea mobilității trupelor".

Din cele arătate, rezultă că Praporgescu, întrezărind viitorul mai îndepărtat al cavaleriei, nu se grăbea să tragă concluzii pripite cu privire la dispariția acestei arme, ci considera, cum de altfel a dovedit-o experiența primului și chiar a celui de-al doilea război mondial, că ea mai avea încă un cuvînt greu de spus pe cîmpul de bătaie. Pornind de la analiza atentă a influenței pe care o aveau progresele tehnicii militare asupra evoluției cavaleriei, Praporgescu atrăgea atenția asupra necesității unor schimbări în formele și modul de ducere a acțiunilor de luptă ale acestei arme.

În același curs, el pledează pentru „adoptarea unor noi formațiuni de manevră care să-i permită să se miște cu mai multă ușurință într-un teren acoperit și accidentat, să înainteze fără să îndure mari pierderi în terenurile bătute de focurile inamicului... Din cauza efectelor armelor de foc actuale cavaleria se vede silită să renunțe la terenurile deschise, căutînd din contra adăpostul terenului... Regulamentele cavaleriei noastre trebuiesc revizuite și puse în acord cu cerințele războiului modern".

O mare atenție acordă Praporgescu în lucrarea sa cercetării. El arăta că serviciile și formațiile de cercetare trebuie să știe în orice moment nu numai unde se află inamicul, compunerea și forțele sale, ci să cunoască neapărat intențiile inamicului și să raporteze la timp despre ele. Mai tîrziu, această trăsătură s-a manifestat pregnant în activitatea sa de comandant. Adnotările făcute pe diversele rapoarte informative ce le primea, manifestînd o adevărată „sete" de date și informații noi, atestau o vădită preocupare în acest domeniu, indispensabil analizei situației și luării unor hotărîri în concordanță cu situația reală a trupelor proprii și ale inamicului.

Urmărind cu o deosebită atenție progresele tehnicii militare aviatice pe plan mondial, Praporgescu face dovada unei cunoașteri temeinice a problemelor și în acest domeniu, sesizînd cu multă perspicacitate rolul pe care-l vor avea avioanele în războiul mo-

dern, atît ca mijloc modern de cercetare, cît și de luptă.

Astfel, în capitolul adăugat la cursul său după apariția acestuia, intitulat : „Aeroplanele și cavaleria", el arată că „pe drept cuvînt trebuie recunoscut că aeroplanele pot să înlocuiască în condițiuni superioare recunoașterile cavaleriei în serviciul de descoperire depărtată (recunoașterile strategice)" deoarece „ele pot mai repede și mai ușor lua contactul cu grosul trupelor inamice". În privința folosirii aeroplanelor ca mijloc de luptă, Praporgescu arată că ele „pot deveni pe viitor un instrument de temut". „Aeroplanele de viitor — arăta el — vor fi aparate mari, care să poată zbura cu mai mulți piloți, armate și prevăzute cu organe speciale pentru azvîrlirea proiectilelor, care să ia cu ușurință 2—300 kg, cu o viteză vijelioasă de 80—100 km pe oră. Pînza se va înlocui cu aluminiul, lemnul cu un metal oarecare, se va obține cu siguranță stabilitatea automatică și motorul va funcționa fără a mai face zgomot. Cînd toate aceste perfecționări se vor realiza, nici un obstacol natural, nici o barieră umană nu va opri aeroplanul în drumul său pentru a aduce știrile cele mai proaspete." Demn de subliniat este faptul că toate acestea erau spuse de Praporgescu înaintea începerii primului război mondial, cînd aviația militară era abia la începuturile ei.

Revelatoare pentru atenția ce o acorda Praporgescu adaptării formelor de organizare la noile cerințe ale

luptei moderne este şi expunerea sa asupra modului cum putea fi aplicată experienţa cuprinsă în noul regulament al cavaleriei engleze, apărut în 1912. În această expunere, folosind în mod critic experienţa armatei engleze, el dă multe jaloane preţioase, valabile atît pentru cavalerie cît și pentru infanterie, privitoare la găsirea celor mai potrivite formaţiuni tactice care să participe la executarea rapidă a diferitelor manevre, la realizarea unor dispozitive adînc eșalonate, la folosirea judicioasă a terenului, precum și la asigurarea unei conduceri elastice și eficace a trupelor în luptă. Între altele, Praporgescu arăta că „formaţiunile tactice vor trebui să fie cît mai simple posibil și alese astfel ca la o schimbare a situaţiei ele să se poată adapta noii situaţiuni, fără a se produce perturbaţiuni. În faza aceasta, instrucţiunile sau ordinele lungi și amănunţite nu sînt la locul lor. Comandantul are toată latitudinea în ce privește funcţionarea brigadelor sau a unităţilor sale, precum și formaţiunea în care le lasă să înainteze. Știrile asupra inamicului sînt hotărîtoare pentru numărul de forţe ce trebuie să desfășoare comandantul. Succesul este asigurat numai prin concentrarea unor forţe suficiente pe locul și la timpul oportun. Formaţiunile întrebuinţate să se adapteze terenului. Trebuie a se asigura o repede desfășurare de front; adîncimea necesară se va obţine prin susţinerile și rezervele dinapoi. Formaţiunea de atac, în special lărgimea frontului său, va atîrna de configuraţiunea

terenului ce trebuie să străbatem, precum și de întinderea frontului inamic".

În calitate de profesor și conducător de studii la catedra de tactica cavaleriei de la Școala Superioară de Război, Praporgescu, remarcîndu-se printr-o profundă cunoaștere a problemelor de tactică, în general de artă militară, își aduce o prețioasă contribuție la formarea unei pleiade de comandanți de unități și de mari unități.

Așa cum se poate vedea din cursurile și prelegerile sale, Praporgescu punea un mare accent pe dezvoltarea acelor calități ale elevilor săi pe care le considera indispensabile pentru obținerea victoriei asupra dușmanului pe cîmpul de luptă. „Calitățile principale ale șefului, pe care trebuie să se silească a le dezvolta lui însuși și subordonaților săi — spunea el într-o conferință — sînt: aptitudinea de a lumina repede situațiunea, sîngele rece, prezența de spirit, spiritul întreprinzător, o voință de fier, facultatea de a se hotărî repede asupra întreprinderilor cele mai grele și de a trece repede la execuțiunea lor din propria sa inițiativă, a ști să comunice voința sa sub o formă clară și concisă, o cunoștință profundă și dezvoltată asupra artei militare."

Cu ocazia jocurilor de război, a călătoriilor de studii prin țară, în aplicații, Praporgescu atrăgea mereu atenția asupra acestor calități și urmărea să-i obișnuiască pe cursanții săi să lucreze cît mai aproape de realitatea cîmpului de luptă, dezvoltîndu-le încre-

derea în forțele proprii, spiritul de independență în conducerea cu succes a trupelor în război.

În sprijinul celor arătate mai sus spicuim din Conferința de deschidere pentru călătoria de instrucție seria a 2-a, 14 mai 1913 : „În acțiunea cavaleriei un moment de întîrziere, o direcțiune greșit dată fac ca totul să fie pierdut. Pentru aceasta șeful trebuie să fie un călăreț sprinten, viguros și rezistent ; să aibă o vedere pătrunzătoare, ușurință în orientare și dibăcia de a lua hotărîri repezi, traducîndu-le în ordine scurte și clare. El trebuie să fie însuflețit, în cel mai înalt grad, de spiritul arzător al ofensivei, de curajul răspunderii personale și de inițiativă. El nu trebuie să aștepte ordine, ci, din contra, trebuie să profite de orice împrejurare pentru a interveni în acțiune ; el trebuie să fie convins și să asigure și pe subordonații săi că inacțiunea și pierderea de timp sînt greșeli mult mai grave decît orice greșeală făcută în alegerea mijloacelor de luptă...

Pentru ca lucrările dumneavoastră să fie folositoare și interesante, vă recomand ca fiecare să lucreze după propria sa judecată, fără să se lase a fi influențat de părerile unuia sau altuia din jurul său ; cu alte cuvinte, fiecare să facă cum voiește și așa cum crede. În teren, lucrările trebuiesc făcute scurte și clare. În cuartier, lucrările se vor mărgini numai la acele care și în războiu se vor face tot în cuartier...

Găsesc nimerit a spune că judecarea repede a situațiunii, a terenului, luarea repede a unei hotărîri

juste, redactarea repede a ordinelor scurte și clare formează partea principală și, pot zice, scopul călătoriei. Atrag atențiunea d-voastră asupra importanței pe care trebuie s-o dați părții practice a lucrărilor în teren, ținînd seama de timp și spațiu... La critică fiecare din d-voastră va avea dreptul să vorbească, să-și susție părerile și să-și justifice hotărîrea luată, căci numai astfel se poate căpăta încrederea în sine de a lua hotărîri, fără frică de răspundere."

David Praporgescu, avansat colonel la 1 aprilie 1912, manifestă și alte preocupări. În arhiva familiei se păstrează însemnări ale sale pe marginea unui proiect al „Regulamentului provizoriu al manevrelor infanteriei". Propunerile pe care le face relevă, ca și cursul de la Școala Superioară de Război, o mare receptivitate la ceea ce se manifesta nou pe plan internațional în știința militară și în modul de organizare și de conducere a trupelor.

Activitatea desfășurată la comandă și în statele majore ale diverselor eșaloane îl pune în contact cu o realitate care limita posibilitatea participării directe a ofițerilor la procesul instruirii trupelor, și anume : numeroasa și inutila corespondență pe care trebuiau s-o redacteze. El începe să adune date statistice pentru studiul „Simplificarea corespondenței trupelor cu corpul de armată și invers", lucrare pe care precipitarea evenimentelor nu i-a mai dat posibilitate s-o întocmească. Numeroase considerații ale sale cu pri-

vire la problemele noi care îl preocupau sînt cuprinse și în articolele publicate în revista „Ștafeta", apărută în 1914 și al cărui director a fost și Praporgescu.

În toamna anului 1913, colonelul Praporgescu este numit comandantul Regimentului 4 roșiori din București.

În noua funcție, pe care a îndeplinit-o aproape doi ani, el face dovadă de capacitate și energie, știe să se impună de la început în fața subordonaților. În ordinul dat pe unitate cu ocazia luării comenzii, Praporgescu atrăgea atenția că „nimeni nu poate lua nici o dispoziție privitoare la atribuțiunile ce-mi incumbă legile și regulamentele militare, înainte ca aceste dispoziții, judecate necesar, să-mi fie aduse la cunoștință".

Din perioada cît a stat la comanda Regimentului 4 roșiori se mai păstrează numeroase ordine date de el, care atestă că era deosebit de exigent, cerînd ca dispozițiile date „ să fie executate punctual, în litera și spiritul lor", dovedind totodată o atitudine plină de respect față de subordonații săi.

Merită să fie subliniată grija deosebită, părintească, față de ostași. Însuflețit de sentimentul nobil al demnității umane, el a luat întotdeauna o atitudine hotărîtă împotriva oricăror încercări de înjosire a militarilor, chiar dacă unele practici inumane, ca bătaia, erau admise oficial, fiind un corolar al orînduirii bazate pe exploatare și asuprire. Semnificativ în pri-

vința aceasta este următorul extras dintr-o dispoziție dată de el pe regiment : „Reamintesc tuturor cadrelor a se abține cu totul de a lovi oamenii, cunoscînd că voi fi foarte aspru, chiar fără milă față de acei care se vor face vinovați de bătaie. Cu toate acestea, cazurile de indisciplină, nesupunere, rea voință la lucru, sustragere de la îndatoriri sau de la serviciul comandat, cum și cea mai mică manifestare de rea voință în executarea ordinelor trebuie să-mi fie aduse la cunoștință pentru a lua măsurile cele mai riguroase contra vinovaților, mijloace avînd destule pentru stîrpirea apucăturilor rele".

Dovedind o reală competență, concentrîndu-și atenția principală asupra problemelor majore ale ridicării capacității de luptă a unității, Praporgescu obține rezultate dintre cele mai bune în pregătirea efectivelor. Despre unele din aceste rezultate, cît și despre faptul că el nu se mulțumea niciodată cu ceea ce a realizat, perseverînd în obținerea unor succese tot mai mari, aflăm și dintr-un ordin dat pe unitate în urma unor exerciții tactice cu regimentul, la care a asistat și comandantul eșalonului superior. Iată ce se spune în acest ordin : „Mulțumesc cu recunoștință deplină ofițerilor și trupei regimentului pentru înfățișarea ostășească la revista de ieri și pentru grija pusă de fiecare la execuția diferitelor mișcări evolutive cu sau fără inamic semnalat, de a păstra mintea încordată la semn sau comandă, de unde a rezultat ordine, liniște și hotărîre... Cer ofițerilor și trupei

să nu pregete în pregătirea noastră de război, recunoscînd cu toţii că mai avem multe de făcut şi de învăţat. Prin urmare pe lucru, ceasul de mîine nu ştim ce ne pregăteşte şi pentru aceasta regimentul trebuie să fie la înălţimea reputaţiei de care s-a bucurat înainte şi pentru care cu străduinţă muncim cu toţii, de la mic la mare, să dovedim în cazuri grele că ea a rămas tot ce a fost şi năzuim a o transforma în renume". Se cuvine să menţionăm că Regimentul 4 roşiori, pe care Praporgescu l-a comandat o bună bucată de timp, pregătindu-l pentru război, s-a acoperit de glorie în luptele de la Robăneşti şi Oituz. Succesele dobîndite în ridicarea capacităţii de luptă a unităţii sale, activitatea fructuoasă pe care o desfăşura ca profesor de tactică, membru în comisia regulamentelor, director al unei reviste militare etc., făcînd dovada unui ofiţer de certă valoare, multilateral pregătit, nu puteau să nu atragă atenţia eşaloanelor superioare. Pentru meritele sale, dobîndite în decursul anilor printr-o muncă asiduă, plină de abnegaţie, Praporgescu primise numeroase decoraţii, între care : „Steaua României" clasa a V-a ; „Coroana României" clasa a IV-a ; Semnul onorific de aur pentru 25 de ani de activitate în armată ; medalia „Avîntul Ţării" ; medalia „Bărbăţie şi credinţă" clasa I şi altele. La 1 aprilie 1916, ca o încununare a meritelor sale, este avansat la gradul de general de brigadă.

Calităţile acestui desăvîrşit ostaş, pătruns de o neţărmurită dragoste de ţară, de poporul din mijlocul căruia s-a ridicat, aveau să se manifeste însă şi mai pregnant de aici încolo, în focul luptelor pentru apărarea pămîntului strămoşesc.

ÎN CRÎNCENA ÎNCLEȘTARE CU DUȘMANUL

Primul război mondial, dezlănțuit de marile puteri imperialiste, a provocat profunde frămîntări în rîndul maselor populare, al tuturor claselor și păturilor sociale din țara noastră. România se afla în acea perioadă într-o situație dintre cele mai dificile. O bună parte a poporului român, găsindu-se în afara granițelor statului național, era încă sub jugul asupririi străine. Pe ambele părți ale Carpaților năzuința fierbinte a poporului nostru spre desăvîrșirea unității sale naționale era tot mai puternică.

Curentul pentru înfăptuirea acestui deziderat legic al dezvoltării societății românești, pentru realizarea acestei năzuințe juste, progresiste, profund legitime angrenase cele mai diverse pături ale populației, forțele politice — inclusiv cercurile conducătoare. În momentul declanșării războiului mondial, România

se afla la interferenţa a doi coloşi imperialişti, cele două mari imperii multinaţionale învecinate — Austro-Ungaria şi Rusia ţaristă —, care prin politica lor imperialistă periclitau însăşi fiinţa naţională a poporului român.

Cele două tabere opuse — „Tripla alianţă" şi „Antanta" — au făcut mari eforturi pentru a atrage, fiecare de partea sa, România în război. În vara anului 1916, presiunile puterilor Antantei asupra ţării noastre au devenit tot mai puternice ; ele cereau deschis guvernului român să intre în război împotriva Germaniei şi Austro-Ungariei. În această situaţie, după doi ani de neutralitate (1914—1916), România s-a alăturat Antantei.

Evenimentele din preajma intrării României în război l-au găsit pe David Praporgescu la comanda Brigăzii 2 călăraşi, care îşi avea garnizoana în oraşul Roman.

După cum reiese din unele scrisori adresate familiei (din păcate s-au păstrat foarte puţine) sau din mărturiile unor subordonaţi sau apropiaţi, el manifesta o preocupare deosebită pentru problemele de interes vital pentru România. Fiind militar, Praporgescu cunoştea bine pregătirile care se făcuseră în vederea intrării ţării în război ; mai mult decît atît, în calitate de comandant al unor mari unităţi a participat nemijlocit la acţiunea de organizare a încorporării rezerviştilor şi de instruire a lor, la punerea pe picior de război a trupelor. Dovedind un dezvoltat

spirit de prevedere, el a acordat o mare atenţie — în condiţiile vitrege ale insuficienţei mijloacelor ce-i stăteau la îndemînă — antrenării trupelor în vederea unei campanii grele, împotriva unui inamic bine înzestrat. Într-o scrisoare adresată soţiei mărturisea : „Ne străduim aici să ne închegăm cu toţii sufleteşte, să fim gata să răspundem la chemare."

Fiind bine informat asupra situaţiei din multe armate străine — aceasta se vede încă din anii cînd funcţiona ca profesor la Şcoala Superioară de Război —, cunoscînd în amănunt starea de lucruri din armata română, Praporgescu, ca şi mulţi alţi comandanţi militari, îşi dădea seama că ţara nu era suficient pregătită de război. Toţi istoricii şi specialiştii militari — care în ultimele 4—5 decenii au analizat participarea României la primul război mondial — recunosc că cercurile conducătoare ale vremii n-au acordat însemnătatea cuvenită organizării, pregătirii şi mai ales înzestrării forţelor armate ale ţării. Ca şi în celelalte ţări capitaliste sau capitalisto-moşiereşti, mari fonduri destinate înzestrării armatei erau obiect de jaf, afaceri mănoase în beneficiul claselor exploatatoare guvernante, al administraţiei lor de stat veroase. Îşi spunea, de asemenea, cuvîntul însemnatul decalaj de dezvoltare economică-tehnică a României burghezo-moşiereşti faţă de ţările cele mai dezvoltate. Exista un important deficit în piese de artilerie, în special în artileria din compunerea diviziei — marea unitate tactică de bază. Armele automate

erau puţine, 1—2 mitraliere de batalion faţă de 5—6 mitraliere grele şi 9 uşoare la germani şi austrieci, o parte din armamentul uşor era învechit, avînd o cadenţă de tragere înceată. În activitatea sa de comandant, Praporgescu a sesizat toate aceste realităţi. Sosirea rezerviştilor şi constituirea într-un termen scurt a unor noi unităţi i-au reliefat lipsa de prevedere a autorităţilor în ceea ce priveşte pregătirea cadrelor necesare ; în companii şi batalioane, în statele majore ale regimentelor, brigăzilor, diviziilor exista un număr insuficient de ofiţeri activi, iar rezerviştii, deşi erau însufleţiţi de cele mai nobile sentimente patriotice, nu puteau suplini pregătirea militară incompletă numai prin elan şi simţul datoriei.
Generalul Praporgescu, care studiase asiduu şi profund diverse campanii militare, cunoştea, ca şi alţi comandanţi ai timpului, anacronismul unor prevederi regulamentare care — în condiţiile creşterii mijloacelor şi puterii de foc a trupelor — continuau să menţină pe prim plan mişcarea şi izbirea, rezervînd focului doar un rol secundar ; el mai ştia, de asemenea, faptul că în tactica cavaleriei persistau forme de pregătire şi acţiune învechite. Se putea observa încă din cursurile sale la Şcoala Superioară de Război că nu se împăca cu metoda, de altfel caracteristică armei cavaleriei tuturor armatelor de atunci, de a purta lupta numai călare, sesizînd vulnerabilitatea acestei arme în condiţiile sporirii ponderii armamentului automat în înzestrarea trupelor.

Perioada de la începutul războiului mondial și pînă la intrarea României în această confruntare a fost pentru Praporgescu și un bun prilej de a urmări desfășurarea acțiunilor militare pe diferite fronturi și de a medita asupra unor concluzii. Pe buletinele informative secrete cu privire la mersul evenimentelor politice și militare pe care le primea generalul se află diferite adnotări, aprecieri, sublinieri care atestă preocuparea sa de a fi la curent cu tot ce era nou în domeniul militar și de a aduce corectivele necesare în formele de organizare și de ducere a luptei. O dovadă în această privință este broșura sa intitulată „Îndrumări asupra pregătirii de război a ofițerilor și trupei din Brigada IV călărași", apărută în aprilie 1915, pe cînd era comandantul acestei mari unități. În broșura respectivă Praporgescu, făcînd destul de des apel la exemple concrete și edificatoare de pe teatrele de operații, subliniind necesitatea îmbunătățirii formelor și procedeelor de luptă, indica pe loc și măsurile corespunzătoare privind instruirea trupelor. De exemplu, sintetizînd învățămintele rezultate din folosirea cavaleriei în lupta pe jos, el spunea că „în războiul actual cavaleria a făcut uz mai mult de lupta pe jos, decît cea călare. Prevăd, în special pentru regimentele noastre de călărași, că modul lor de întrebuințare pe cîmpul de bătălie a corpului de armată va fi să lupte mai mult pe jos, fie pe front, fie pe flancul sau spatele inamicului... În consecință, ordon ca regimentele din prima zi de

concentrare să exerciteze oamenii zilnic la lupta pe jos, insistînd ca fiecare om să devină un conștient trăgător“ [1].

Un alt exemplu, din care se vede atenția cu care Praporgescu urmărea desfășurarea acțiunilor militare, căutînd să tragă învățăminte, sînt și referirile cuprinse în broșura amintită cu privire la lupta pe timp de noapte. „Se va da — cerea el — o atenție deosebită exercițiilor de noapte, avînd în vedere că azi operațiunile pe întuneric s-au generalizat pe fronturile armatelor care se războiesc. Pentru aceasta se vor scoate deseori oamenii în teren, la început pe înserate... apoi pe întuneric.“ [2] El cere să se execute cu ei diferite exerciții, marșuri și aplicații.

Activitatea sa în perioada cînd s-a aflat la comanda unor mari unități s-a concentrat în primul rînd asupra închegării comandamentului, a familiarizării subordonaților proveniți din rîndul rezerviștilor cu experiența conducerii trupelor. Fiind profesor de tactică, avînd în același timp și experiența conducerii nemijlocite a unor unități și mari unități, vădind dezvoltate aptitudini de organizator, generalul Praporgescu, deși a avut puțin timp la îndemînă, a reușit să creeze în comandamentele prin care a trecut acea osmoză atît de necesară bunei funcționări a

[1] Colonel David Praporgescu, *Îndrumări asupra pregătirii de război a ofițerilor și trupei din Brigada a IV-a călărași*, Focșani 1915, pag. 14.
[2] Colonel David Praporgescu, op. cit., pag. 31—32.

unui organism militar. Subliniind necesitatea ca statele majore să desăvîrşească lucrările pregătitoare de mobilizare, el atrăgea atenţia că „acolo unde lucrările de mobilizare se pregătesc din birou, lucrînd cu regulamentul şi instrucţiunile de mobilizare în mînă, se reuşeşte a se alcătui o lucrare completă, dar teoretică". De aceea el cerea să se verifice pe teren exactitatea lucrărilor respective, asigurîndu-se ca ele „să coincidă, pînă în cele mai mici detalii, cu realitatea".

Generalul Praporgescu punea un accent deosebit pe pregătirea ofiţerilor prin conferinţe, exerciţii pe hartă şi discuţii asupra diferitelor chestiuni militare de actualitate şi mai ales prin lucrări aplicative în teren „ cu scop de a forma unitatea de vederi în rezolvarea problemelor tactice". El cerea ca la început să se creeze situaţii uşoare, apoi din ce în ce mai grele, a căror rezolvare să necesite o judecată din ce în ce mai profundă, să dezvolte spiritul de iniţiativă, curajul, răspunderea, deprinderea de a lua hotărîri repezi şi de a redacta în mod scurt şi concis un raport asupra situaţiei. „Tendinţa mea — arăta el — este ca ofiţerii să înveţe a aprecia repede o situaţie şi a alcătui un raport cît mai perfect ca formă şi ca fond... Toţi ofiţerii regimentelor sînt obligaţi să cunoască pe larg regulamentele celorlalte arme, precum şi principiile de organizare şi formaţiile de marş şi de luptă ale statelor vecine."

În calitate de comandant, Praporgescu făcea el însuşi dovada participării directe la pregătirea de luptă a trupelor, mergînd deseori în control pe teren, la unităţile subordonate. Într-o scrisoare adresată fiului său Constantin (elev la liceul militar „Mînăstirea Dealului") scria : „Ieri am fost la Brăila, azi mă aflu la Galaţi, pentru a inspecta Regimentul 7 călăraşi, mai tîrziu voi fi la Roman... va veni mai tîrziu şi timpul repausului." Inspecţiile pe care le făcea constituiau adevărate prilejuri de verificare multilaterală a capacităţii de comandă a cadrelor, a stării de pregătire pentru luptă a trupelor. În dispoziţiile date de Praporgescu unităţilor se vede stăruinţa cu care el atrăgea atenţia comandanţilor asupra necesităţii de a-şi instrui subordonaţii cît mai aproape de realitatea cîmpului de luptă. „Regimentele — spunea el — să lucreze numai în teren şi numai în vederea războiului." El cerea o bună pregătire fizică subordonaţilor, vioiciune, subliniind că acestea pot fi obţinute prin antrenament sistematic, prin organizarea unor deplasări în condiţii de teren şi timp nefavorabile. „Atunci se poate aprecia — sublinia el — vrednicia gradelor şi oamenilor unei trupe, cînd, puşi în condiţiuni grele de lucru, nu dau înapoi, nu cedează intemperiilor şi merg tot înainte, căci prin muncă şi stăruinţă se capătă totul."
După cum o mărturisea în discuţii cu cei apropiaţi — membri ai familiei, prieteni —, generalul Praporgescu a căutat întotdeauna să asigure un moral ri-

dicat ostașilor. Om cu experiență și cu concepții realiste asupra posibilităților tehnice ale armatei române, Praporgescu era convins că ostașii români — „renumita noastră trupă", cum spunea el —, animați de dorința arzătoare de a contribui la eliberarea fraților lor de peste Carpați de sub dominația străină, nu vor precupeți nici un efort, nici un sacrificiu în apropiata încleștare cu dușmanul, vor face față grelelor încercări care îi așteptau. El a acordat o mare atenție întreținerii unui moral ridicat, considerîndu-l ca pe un factor primordial în obținerea succesului pe cîmpul de bătălie. „Aici ne îmbărbătăm unii pe alții — arăta într-o scrisoare adresată soției la începutul anului 1916 — și ceea ce e important, este credința vie din care nu ne poate nimeni și nimic clinti."

La începutul lunii august 1916, generalul Praporgescu este însărcinat cu organizarea unei mari unități — Divizia 20 infanterie —, fiind numit comandantul ei. În legătură cu această misiune, Praporgescu își nota în carnetul de campanie : „Din primul moment cînd am primit să comand divizia m-am simțit pe deplin pregătit a mă așeza în fruntea ei cu încredere". Timp de aproape două săptămîni, generalul, cu energia ce-l caracteriza, lucrează neobosit, reușind să organizeze și să facă din trupele care i-au fost puse la dispoziție o mare unitate de infanterie gata de a se avînta în luptă.

Ziua intrării României în primul război mondial îl găsește pe generalul David Praporgescu cu divizia sa de strajă pe malul Dunării, în partea de sud a Olteniei.

Marea unitate constituia „grupul de vest" al Armatei 3, comandată de generalul Aslan, și avea misiunea de a acoperi și apăra linia Dunării între Hunia (nord Calafat) și Islaz. Comandamentul diviziei se afla la Segarcea. Divizia 20 infanterie dispunea în total de 16 batalioane, 2 escadroane și 10 baterii de artilerie, dintre care 5 de poziție ; efectiv combatant — 18 862 oameni. Dispozitivul adoptat de Praporgescu era următorul : Sectorul 1, între Hunia și rîul Jiu (inclusiv), era apărat de Brigada 41 mixtă (9 batalioane, 1 escadron și 5 baterii). Sectorul 2, între rîul Jiu și Islaz, era apărat de Brigada 1 mixtă (7 batalioane, 1 escadron și 5 baterii) [1].

După decretarea mobilizării, David Praporgescu își concentrează toată energia și priceperea în vederea îndeplinirii în cît mai bune condiții a misiunii încredințate. Organizarea deplasării trupelor și intrarea lor în dispozitiv, ferit de vederea inamicului de pe malul drept al Dunării, organizarea unor legături sigure între subunitățile de pe frontieră și cu flancurile trupelor vecine, precum și stabilirea unui sistem bine pus la punct de informare și alarmare pen-

[1] Marele stat major, *România în războiul mondial 1916—1918*, vol. 1., București, 1936, pag. 431—432.

tru a evita surprinderea în caz că adversarul ar fi încercat să treacă fluviul au stat permanent în atenția sa. Într-o scrisoare de la 24 august, el nota : „Eu mă găsesc tot în localitatea unde m-am instalat de la plecare și cred că voi rămîne încă multă vreme avînd — cu divizia mea — o însărcinare specială. Au sosit și pe aici în două nopți, în vizită, zepelinele, care au înspăimîntat populația. Apoi, de două zile austriecii și bulgarii bombardează satele și orașele din zona mea, dar proiectilele lor nu explodează, așa că nu fac decît stricăciuni locale și cu toate sutele de proiectile nu am nici un soldat sau civil rănit. Mai tîrziu e posibil să fiu trimis să lupt pe alt front. Am mare sînge rece, văd totul limpede, nu știu cum mă voi simți sub focuri. Mă rog lui D-zeu să mă ție sănătos pentru a face și eu ceva pentru țară."

În îndeplinirea misiunii sale, generalul Praporgescu, așa cum se va vedea și mai departe, a fost nevoit să facă față unei situații critice, determinate de insuficiența artileriei pe care o avea la dispoziție, față de cea de care dispunea inamicul. În legătură cu aceasta, în notițele sale zilnice găsim unele aprecieri foarte interesante care arată importanța pe care el considera că o are artileria în războiul modern. „Războiul de azi — nota generalul — este războiul maselor, împinse pe plaja pregătită de cel mai mare număr de guri de foc unde valurile nu au de ce să se izbească. Artilerie și iar artilerie este strigătul tuturora și oricît de răgușit ar părea strigătul meu, tot

numai artilerie cer. Ce reviriment s-ar fi produs în restrînsul meu rol de trupă de acoperămînt dacă din primele zile ale mobilizării aveam artilerie modernă, cu bătaie lungă și un efect distrugător..."

Din ordinele de luptă și din alte documente se desprinde activitatea bine orientată desfășurată de Praporgescu care vădește o cunoaștere cuprinzătoare, atît a posibilităților proprii, cît și a celor ale inamicului. Prin raportul nr. 113 din 25 august 1916, el sesizează eșalonului superior — Armata 3 — că: „Bombardarea pe care o execută inamicul de la sud asupra tuturor porturilor din zona de acoperire a Diviziei 20, precum și recunoașterile cu dirijabilele pe care le execută în tot cursul Dunării, ne fac să bănuim că vrăjmașul se teme de o debarcare a trupelor noastre pe malul Dunării, în această zonă" [1]. După ce informează asupra artileriei de calibru mare de care dispune inamicul, comandantul Diviziei 20 subliniază necesitatea intensificării focului propriu de artilerie pentru a întări această prezumție a adversarului, arătînd totodată dificultățile create de lipsa unor mijloace adecvate. Cităm din același raport: „Artileria noastră de poziție de 78 mm nu a răspuns artileriei inamice din cauza micii sale bătăi și eficacități și pentru că, dacă și-ar demasca pozițiunea, s-ar expune a fi distrusă de artileria dușmană

[1] Marele stat major, op. cit., vol. I (documente — anexe), documentul nr. 209.

superioară în guri de foc, bătaie și calibru... De asemenea, artileria de 87 mm a brigăzilor mixte n-a fost pusă să răspundă artileriei inamice, tot pentru motivul slabei sale eficacități și pentru că ne-am fi expus să o pierdem... Permisiunea lăsată însă dușmanului de a bombarda porturile noastre fără a fi contrariat are următoarele mari neajunsuri : a) îi dă asigurarea că noi nu avem intenţiunea să trecem pe malul drept al Dunării, prin urmare poate să-și ridice din forțe și să le ducă în altă parte ; b) ne distruge toate ambarcaţiunile ce se găsesc în porturile noastre cu artileria de pe țărmul drept ; c) merg în voie monitoarele pe Dunăre, care ajută la baterea porturilor ; d) bombardează orașele și porturile de pe malul Dunării după placul său, bagă panică în populaţia civilă... e) demoralizează trupele de infanterie care apără diferitele sectoare. Spre a se evita aceste inconveniente am onoarea a vă ruga să binevoiţi a interveni grabnic să se dea cel puţin cîte 2 tunuri de calibru mare și cu bătaie întinsă (de preferat de 105 mm) pentru fiecare din porturile : Calafat, Bistreț, Bechet și Corabia... Cu această artilerie de poziție am putea și noi, la rîndul nostru, să le bombardăm orașele, porturile și trupele de infanterie recunoscute de pe malul drept ; am stîrpi monitoarele inamice... s-ar ridica moralul trupelor noastre și al populaţiei civile... De asemenea, am credința că, prin acest procedeu, vom întări presupunerea inamicului că avem intenţiunea de a trece Dunărea în

această zonă, făcîndu-l să aducă forțe mai numeroase din altă parte, înlesnind prin aceasta lovitura ce i se va da de către armata noastră, acolo unde este hotărît". Întrucît începînd cu data de 25 august Divizia 20 infanterie a trecut sub ordinele Armatei 1, generalul Praporgescu face un raport asemănător și către comandantul acestei armate.

Se pare că rapoartele lui Praporgescu n-au rămas fără urmări. În aceeași zi, printr-o telegramă a eșalonului superior se arăta că pentru a fixa pe inamic cît mai mult pe țărmul drept al Dunării „s-a hotărît a se face o puternică demonstrație de trecere pe tot malul Dunării, cît mai aproape de realitate. În această privință — ca demonstrație — s-a dat ordinul nr. 16. Din acest ordin nu se vor executa în mod real și efectiv decît prescripțiunile de la litera *f* * ; toate celelalte prescripțiuni se vor executa cu zgomot cît mai mare și cît mai la lumină pentru a răspîndi știrea cît mai mult și cît mai repede." [1]

Toate acestea se petreceau în momentele cînd trupele noastre erau greu încercate în luptele din sudul Dobrogei unde înfruntau un dușman ce avea o superioritate covîrșitoare atît din punct de vedere numeric, cît și ca înzestrare tehnică. Asemenea ac-

* Veți începe imediat bombardarea tuturor orașelor din regiunea d-voastră, întrebuințînd pentru aceasta toată artileria de care dispuneți.

1 Marele stat major, op. cit., vol. 1 (documente-anexe), documentul nr. 208.

ţiuni demonstrative erau menite să împiedice sporirea capacităţii de luptă a grupării lui Mackensen, angajată împotriva trupelor noastre din Dobrogea, prin retragerea din acest sector a unor importante forţe şi mijloace.

Generalul Praporgescu a acordat toată atenţia pregătirii şi conducerii acestei acţiuni. El a dat operativ dispoziţiile necesare comandanţilor din subordine şi a luat toate măsurile menite să creeze în rîndurile inamicului impresia că o debarcare pe malul de sud al fluviului este iminentă. În darea de seamă nr. 3 [1] este descris modul cum s-au efectuat bombardamentele de artilerie şi efectele lor. La bombardarea Vidinului, care s-a soldat cu incendierea pulberăriei, prefecturii, cazărmii şi a cercului militar, s-au folosit şi tunurile de 78 mm, care au fost împinse, pentru a se obţine efectul maxim, chiar pe malul Dunării, la adăpostul unei pădurici. Ţinînd seama de superioritatea artileriei inamice în bătaie, calibru şi număr de guri de foc, Praporgescu atrăsese atenţia comandanţilor din subordine să execute schimbări de poziţie fie pe timpul nopţii, fie folosind acoperirile din teren.

Insuccesul din Dobrogea, unde trupele Armatei 3 române — cu toată rezistenţa dîrză pe care au opus-o, cu toate violentele contraatacuri pe care le-au executat — au fost nevoite să cedeze în faţa supe-

[1] Marele stat major, op. cit., vol. 1 (documente — anexe), documentul nr. 210.

țiuni demonstrative erau menite să împiedice sporirea capacității de luptă a grupării lui Mackensen, angajată împotriva trupelor noastre din Dobrogea, prin retragerea din acest sector a unor importante forțe și mijloace.

Generalul Praporgescu a acordat toată atenția pregătirii și conducerii acestei acțiuni. El a dat operativ dispozițiile necesare comandanților din subordine și a luat toate măsurile menite să creeze în rîndurile inamicului impresia că o debarcare pe malul de sud al fluviului este iminentă. În darea de seamă nr. 3 [1] este descris modul cum s-au efectuat bombardamentele de artilerie și efectele lor. La bombardarea Vidinului, care s-a soldat cu incendierea pulberăriei, prefecturii, cazărmii și a cercului militar, s-au folosit și tunurile de 78 mm, care au fost împinse, pentru a se obține efectul maxim, chiar pe malul Dunării, la adăpostul unei pădurici. Ținînd seama de superioritatea artileriei inamice în bătaie, calibru și număr de guri de foc, Praporgescu atrăsese atenția comandanților din subordine să execute schimbări de poziție fie pe timpul nopții, fie folosind acoperirile din teren.

Insuccesul din Dobrogea, unde trupele Armatei 3 române — cu toată rezistența dîrză pe care au opus-o, cu toate violentele contraatacuri pe care le-au executat — au fost nevoite să cedeze în fața supe-

[1] Marele stat major, op. cit., vol. 1 (documente — anexe), documentul nr. 210.

riorității numerice și în armament a inamicului, a influențat într-o măsură însemnată concepția comandamentului român asupra desfășurării ulterioare a campaniei.

În general, intrarea României în război a avut loc într-un moment cînd situația militară nu-i era favorabilă deoarece: 1) forțele „Triplei alianțe“, nefiind puternic angajate pe celelalte fronturi, puteau realiza o covîrșitoare superioritate pe frontul românesc; 2) armata română acoperea două fronturi cu o lungime totală de aproximativ 1 400 km; 3) puterile Antantei nu-și îndepliniseră angajamentul de a dezlănțui o ofensivă pe frontul de la Salonic pentru a împiedica atacarea României dinspre sud; 4) ofensiva rusească pe frontul de est întîrzia, ceea ce permitea puterilor centrale să întărească cu mari unități luate de aici grupul de armate din Transilvania.

Planul inițial al Marelui cartier general român de a desfășura ofensiva concomitent pe ambele fronturi a suferit modificări substanțiale. În urma insuccesului de la Turtucaia, comandamentul român a ordonat amînarea ofensivei generale pe frontul din Transilvania și a întărit armata de Dobrogea cu o serie de mari unități retrase de pe acest front. Opoziția manifestată de generalul Prezan, care a propus continuarea ofensivei în Transilvania pentru a nu da posibilitate inamicului să preia inițiativa, nu a influențat hotărîrile Marelui cartier general. Mai tîrziu s-a

putut constata neoportunitatea acestor hotărîri cînd, în urma declanșării ofensivei în Transilvania de către grupul de armate germano-austro-ungare de sub comanda arhiducelui Carol (moștenitorul tronului austro-ungar), mari unități de pe frontul de sud a trebuit să fie din nou deplasate în zona Carpaților. Generalul Praporgescu, urmărind cu multă atenție mersul operațiilor, așa cum se poate desprinde din însemnările sale zilnice și din unele scrisori, a sesizat la vreme unele lacune ale concepțiilor și hotărîrilor Marelui cartier general, exprimîndu-și cu multă luciditate și competență ideile. Astfel, în legătură cu desfășurarea operațiilor în perioada inițială a campaniei, el nota :

„Duc grija operațiunilor de ansamblu. Planul nostru de operații pe două fronturi atît de întinse și față de situația de a avea vrăjmaș la nord și la sud implică o mare superioritate de forțe și în special de material artileristic.

Trebuia a se ține seama de timpul trecut de pregătire a vrăjmașului de sud, contra căruia trebuia luată ofensiva și pe urmă pornită la nord, unde vrăjmașul era pironit de trupele rusești, care în ultimul timp au avut mari succese pe frontul de la Pripet la Moravița.

Avem lecția germanilor care au atacat în două părți și cu toată dibăcia lor, unde au ajuns după doi ani de război ? Dacă urmăreau planul de a termina pe frontul de vest ar fi reușit cu siguranță să realizeze

planul lor. Nu au făcut așa și au început să ducă trupele după un front pe altul pentru a izbi în două părți.

Noi să nu facem așa, defensivă aici și ofensivă spre nord. Defensiva să fie activă, pentru aceasta forțele mai grupate și cu legături sigure a coopera în același scop și numai într-un scop. Turtucaia să ne slujească de bună lecție în coordonarea acțiunilor unităților mari, care trebuie să nu scape nimănui din vedere."

În această perioadă, de altfel destul de scurtă, Divizia 20 infanterie, după cum reiese din ordinul de operații nr. 1 al Armatei 1 și din Instrucțiunile operative anexe la ordin, rămînea în situația în care se afla, menținînd o strînsă legătură cu Divizia 1 pentru a face față incursiunilor inamice pe frontul dunărean. Instrucțiunile respective precizau că „în special pe frontul Dunării Diviziile 1 și 20 trebuie să asigure, din propria lor inițiativă, cooperarea trupelor de la flancurile lor de contact, mai ales că în această parte ajutoarele din rezerva generală nu pot sosi prea repede" [1].

Evenimentele se precipită însă pe frontul din Transilvania. La începutul lunii septembrie trupele inamice atacă puternic forțele Armatei 1 române în defileul Jiului, obligîndu-le să cedeze regiunea Petroșenilor. Față de această situație, și plănuind trecerea

[1] Marele stat major, op. cit., vol. 1 (documente-anexe), documentul nr. 172.

la contraofensivă pentru recuperarea Petroşenilor, comandantul Armatei 1, generalul Ion Culcer, hotărăşte să ia o parte din forţele de acoperire de la Dunăre, între care şi Regimentul 81 infanterie, din Divizia 20, aflat la Băileşti.

La cîteva zile după trimiterea Regimentului 81 la Craiova, generalul Praporgescu, primind ordin să facă „tot posibilul pentru a da o brigadă completă la dispoziţia armatei", ia toate măsurile şi execută la timp ordinul respectiv. Totodată, fracţionarea forţelor diviziei sale îi provoacă o anumită îngrijorare. În legătură cu aceasta, aşa cum se poate vedea din notiţele sale zilnice, el face unele consideraţii care scot în evidenţă, o dată mai mult, competenţa sa în problemele conducerii trupelor, precum şi grija pe care o manifesta, în calitate de comandant de mare unitate, pentru soarta armatei şi a ţării. „Orientarea trupei, ruptă şi trimisă să intre sub un alt comandament — nota el — şi punerea la curent a şefilor din nou numiţi constituie cea mai mare criză în operaţiunile militare, care ar fi trebuit să nu se producă la noi... Ruperea aceasta a trupelor şi trimiterea lor în direcţii ce nu se pot spune îmi indică o rea situaţiune a trupelor noastre pe vr-un front. Era mai nimerit să fi lăsat aici o supraveghere mică, iar eu cu întreaga divizie să merg acolo unde se simţea nevoia. Scăparea unităţilor din mînă este un cusur, care trebuie ocolit în toate împrejurările, mai ales

în război. Încep să duc grija operațiunilor noastre și ca militar, în primul loc, apoi ca român..."

Temerile și îngrijorarea lui Praporgescu erau îndreptățite. Nu numai în defileul Jiului, ci și la sud de Sibiu, în defileul Oltului, situația devenise critică. Aici, Corpul 1 armată român, comandat de generalul Ioan Popovici, se afla într-o situație foarte grea. Cele două divizii, dintre care una constituită doar de cîteva zile din contingente vechi, dispuse pe un singur eșalon, avînd o rezervă foarte mică, aveau misiunea să înfrunte forțele Armatei 9 germane, comandată de Falkenhayn. Inamicul dispunea de o puternică superioritate în forțe și mijloace (1,6/1 în infanterie, 6,4/1 în cavalerie, 4/1 în artilerie, dintre care 7,5/1 în artilerie grea).

La începutul celei de a doua decade a lunii septembrie, Corpul 1 armată român se apăra într-un cap de pod la sud de Sibiu, avînd flancul drept sprijinit pe Munții Făgăraș, iar cel stîng, pe Munții Cibinului. Pentru a înfrînge rezistența românilor, Falkenhayn a combinat lovitura frontală, dată pe direcția defileului, cu executarea unei manevre cu Corpul alpin peste culmea Munților Cibin, care erau mai accesibili, urmînd să cadă în spatele corpului român — în zona Cîineni — și să intercepteze unica comunicație de legătură a trupelor de la sud de Sibiu cu restul țării. Această manevră era favorizată de faptul că între Corpul 1 armată și trupele de la Jiu nu exista

nici o legătură. Intenția inamicului era de a încercui complet Corpul 1 armată român.

Deși cu oarecare întîrziere, eșaloanele superioare hotărăsc să ia unele măsuri pentru a veni în sprijinul Corpului 1 armată. Comandantul Armatei 1 hotărăște să constituie din trupele Diviziei 20 infanterie „Detașamentul Lotru", compus din 5 batalioane și o baterie de 53 mm, și să-l transporte pe calea ferată în zona Corpului 1. În legătură cu crearea acestui detașament, în lucrarea sa, apărută după primul război mondial, „Note și cugetări asupra campaniei din 1916", generalul Culcer scrie că „pentru o mai bună conducere am încredințat comanda sa chiar generalului Praporgescu, comandantul diviziei".

În ziua de 13 septembrie, generalul Praporgescu este chemat de la Corabia la Craiova, unde i se comunică hotărîrea luată și i se ordonă să plece în gara Lotru pentru a lua comanda detașamentului, fixîndu-i-se ca misiune „de a respinge forțele inamice care au interceptat defileul Oltului la Ospiciul Lunci și au ocupat Dealul Robul cu intenția de a tăia comunicația cu zona interioară a Corpului 1 armată care se găsea în zona sud Sibiu și împrejurimi" [1]. A doua zi, 14 septembrie, comandantul Armatei 1 dă un or-

[1] Gheorghe Dabija, *Armata română în războiul mondial 1916—1918*, vol. II, pag. 111.

din generalului Praporgescu, în care se precizează : „Primul obiectiv al detașamentului dumneavoastră trebuie să fie îndepărtarea inamicului de la linia ferată a Oltului ; aceasta o puteți obține prin cucerirea înălțimilor care domină această linie ferată dinspre vest : vîrful Rîgla, vîrful Gorganului, Dealul Vladului. Aceste puncte vă vor servi ca bază pentru ofensiva și operațiunile ce veți întreprinde, după cum veți judeca situația."[1] Dispozițiunile cuprinse în aceste ordine erau în general juste.

Încă din seara zilei de 12 septembrie Armata 9 germană își terminase concentrarea forțelor, iar elementele înaintate ale Corpului ei alpin ajunseseră a doua zi în zona defileului Oltului, la nord de Cîineni, interceptînd comunicația în cîteva locuri. Încă înainte de angajarea luptelor la sud de Sibiu, Corpul român își consumase puținele rezerve de care dispunea, iar armata nu mai avea trupe cu care să intervină în sprijinul acestuia. Astfel, bătălia care începuse în dimineața zilei de 13 septembrie (denumită „Bătălia de la Sibiu" și care a durat 3 zile) se angaja în condiții deosebit de grele pentru trupele române. Era evident că Detașamentul Lotru nu constituia, în concepția comandantului armatei, elementul ce ar fi putut schimba radical situația Corpului 1 armată care cu greu își croia drum spre defileu.

[1] Gheorghe Dabija, *Armata română în războiul 1916—1918*, vol. II, pag. 111.

De altfel, în raportul pe care comandantul armatei îl trimite în seara zilei de 14 septembrie Marelui cartier general, se arată : „Din cauză că Armata 2 * va interveni prea tîrziu este probabil că Corpul 1 armată va descoperi defileul Oltului. Pentru a face față în această situație este urgent necesar să se trimită o unitate mai mare care să apere debușeurile de la Cîineni și Titești... Detașamentul generalului Praporgescu este prea slab pentru a putea îndeplini această misiune.“ [1]

În ciuda acestor pronosticuri, Detașamentul Lotru, ca și alte unități trimise în sprijinul Corpului 1 armată, datorită eroismului și tenacității ostașilor, măiestriei comandanților, și-au făcut pe deplin datoria, astfel că Armata 9 germană, în urma rezistenței dîrze întîlnite, nu a obținut rezultatele scontate. În dimineața zilei de 14 septembrie, generalul David Praporgescu a sosit în zona de operații. Primele subunități din detașamentul său au și debarcat în gara Lotru. Situația impunea măsuri foarte rapide și hotărîte. O parte din trupele Corpului alpin, ajungînd la Olt, se instalaseră la nord de Cîineni, în tranșeele

* Marele cartier general hotărîse ca Armata 2, care acționa în zona Brașov, să intervină în sprijinul Corpului 1 armată, întreprinzînd o acțiune ofensivă în flancul stîng al trupelor Armatei 9 germane.

1 Gheorghe Dabija, op. cit., pag. 113.

făcute de trupele române din timp de pace ; o altă parte ocupaseră unele înălțimi din dreapta Oltului (Robul, Murgașul) și amenințau să pătrundă spre valea Lotrului.

Analizînd situația, comandantul detașamentului și statul său major au ajuns la concluzia că hotărîtor pentru degajarea comunicației și azvîrlirea înapoi a trupelor Corpului alpin era executarea cu o parte din forțe a unui atac de-a lungul defileului, pe direcția Cîineni — Turnu Roșu și, concomitent, cu o altă parte din forțe, respingerea trupelor inamice din Munții Cibinului, manevrîndu-le prin flanc și spate. Prin aplicarea hotărîrii sale, Praporgescu urmărea păstrarea cu orice preț a Cîinenilor și stăpînirea întregului șir de înălțimi din stînga și din dreapta Oltului, cu scopul de a zădărnici încercările forțelor inamicului de a pune stăpînire pe defileu, cît și de a debușa la sud de munți, direct peste culmi.

Această hotărîre se sprijinea atît pe faptul că generalul Praporgescu sesizase bine intențiile și posibilitățile adversarului care ataca cu trupe specializate (unități alpine), cît și pe o judicioasă analiză a terenului. Pătrunderea prin valea propriu-zisă a Oltului, în porțiunea Turnu Roșu—Cîineni, era dificilă. Aici valea este foarte îngustă — un defileu, străjuit de o parte și de alta de pereți stîncoși, pe alocurea abrupți. Rîul Olt, un adevărat torent, ocupa uneori cu undele sale înspumate întreg defileul. Șoseaua și ca-

lea ferată se strecoară cu greu cînd pe un mal, cînd pe celălalt. Tuneluri și poduri înlesnesc transportul, dar îl și pot bloca rapid prin aruncarea lor în aer. Din valea Oltului se deschid spre est numeroase văi laterale, formînd la confluență locuri mai degajate unde în decursul secolelor s-au înjghebat numeroase sate. De la Cîineni o șosea coboară prin Greblești, Boișoara, Titești, Sălătrucu (în valea Topologului) spre Curtea de Argeș. Cele trei văi — ale Oltului, Topologului și Argeșului — se lasă paralel spre sud, la distanță de 10—20 km una de alta. Zona cuprinsă între aceste văi este accidentată, străbătută de culmile ce coboară din masivul Făgărașului. Crestele ating înălțimi de la 1 200 pînă la 2 500 m. La vest, valea transversală a Lotrului, cu șoseaua care o însoțește, oferă posibilități lesnicioase de pătrundere în Munții Cibinului. Ținînd seama de o asemenea configurație a terenului, era de așteptat ca comandamentul german să încerce pătrunderea nu numai și nu neapărat pe îngusta vale ce șerpuiește de la Turnu Roșu la Cîineni, ci peste înălțimile și văile alăturate.

Pe măsură ce trupele Detașamentului Lotru debarcau în gara Lotru, generalul Praporgescu le-a dat ordine precise și le-a dirijat astfel : un batalion, în ajutorul și sub ordinele detașamentului de la Cîineni (format din 3 companii de pușcași și o baterie de obuziere și comandat de locotenent-colonelul Toma Popescu, subșeful de stat major al Corpului

1 armată), cu misiunea de a respinge forțele inamice din defileu și a deschide comunicația printr-un atac executat pe direcția Cîineni — Ospiciul Lunci ; două batalioane sînt trimise pe văile Călinești și Vasilatului, cu misiunea de a respinge rezistențele întîlnite în cale și de a ocupa înălțimile din dreapta Oltului (Robul, Murgașul, Gorganul) ; un alt batalion este dirijat la stînga acestor două subunități, pe valea Păscoaiei, pentru a cădea în spatele inamicului de pe înălțimile Robul, Forgaciul și Piatra Ghircului ; în sfîrșit al cincilea batalion este trimis la flancul stîng al detașamentului, pe valea Lotrului, spre Voineasa, urmînd să ocupe înălțimile Buceciul și Dobrunul.

Din misiunile date de Praporgescu subunităților detașamentului se desprinde clar concepția sa : a) degajarea defileului, b) stăpînirea principalelor înălțimi care domină defileul de o parte și de alta pentru a interzice pătrunderea inamicului nu numai prin trecătoarea Turnu Roșu — Cîineni, ci și prin zonele limitrofe, fie pe văi, fie pe creste, c) executarea unor manevre îndrăznețe care, fiind judicios concepute, puteau să suplinească deficitul în forțe și mijloace.

Chiar în cursul zilei de 14 septembrie, subunitățile trimise de generalul Praporgescu în Munții Cibinului și la Cîineni iau contact cu trupele Corpului alpin. Se încing lupte crîncene care continuă și în cursul

nopţii, pe întreg frontul detaşamentului şi mai ales în zona satului Cîineni.

Constantin Kiriţescu în „Istoria războiului pentru întregirea României“ redă acţiunile energice şi pătrunse de spirit de iniţiativă ale locotenent-colonelului Toma Popescu, din statul major al Corpului 1 armată. Pe cînd se întorcea de la Craiova, unde fusese chemat la comandamentul Armatei 1, în drum spre front, la Cîineni, a fost întîmpinat cu focuri de către elementele înaintate ale Corpului alpin german care înaintau dinspre vest spre gura defileului. Deşi surprins de această situaţie, ofiţerul român a înţeles ce mare însemnătate are controlul asupra satului Cîineni şi a podului peste Olt şi a luat măsuri pentru apărarea acestor obiective. El i-a adunat pe cei cîţiva militari care se găseau în gară, între care şi sergentul Constantin Lazăr — furierul unei companii de pontonieri — şi pe cei 13 ţărani care se mai găseau în sat, i-a înarmat şi i-a pus să apere podul. Apoi a organizat aducerea în zonă a unui batalion de infanterie şi a unei baterii de artilerie. Timp de trei ore, pînă la sosirea forţelor principale, micul grup de ostaşi şi localnici a rezistat cu eroism, păstrînd acest important punct. Mai mult, după cum a povestit mai tîrziu sergentul Lazăr, a fost pregătită şi o ambuscadă care a avut ca rezultat capturarea unei patrule alpine.

Rezistenţa trupelor din Detaşamentul Lotru, modul în care Praporgescu a ştiut să combine fermitatea

în apărare cu atacurile impetuoase pentru recucerirea unor poziții importante au creat o situație dificilă pentru inamic. Corpul alpin nu numai că nu a izbutit să treacă pe înălțimile de la est de Olt, dar nu a pus stăpînire nici pe defileul Oltului, așa cum spera. El ținea sub focul mitralierelor acest defileu numai în punctele Boița, Ospiciul Lunci și Cîineni [1]. În noaptea de 14 spre 15 septembrie, forțele Detașamentului Lotru se aflau în contact strîns cu trupele alpine pe toată întinderea frontului. Primind rapoartele asupra desfășurării luptelor și fiind înștiințat că va primi noi ajutoare, priceputul comandant hotărăște continuarea atacului pentru a se respinge forțele dușmane din zona defileului. În ziua de 15 septembrie, Detașamentul Lotru a înfrînt rezistența inamicului în zona Cîineni, nimicind în munți trupele alpine germane și degajînd defileul în acest sector. Aceste acțiuni conjugate cu cele ale unităților Corpului 1 armată și cu măsurile luate de Marele cartier general pentru intensificarea ofensivei Armatei 2 au creat trupelor germano-austro-ungare o situație grea.

Pe neașteptate însă a intervenit un factor nou, care a răsturnat situația în favoarea trupelor germano-austro-ungare. În noaptea de 15 spre 16 septembrie, generalul Popovici, comandantul Corpului 1 armată, apreciind că este amenințat să fie azvîrlit în defileu,

[1] Marele stat major, op. cit., vol. 2, pag. 363.

temîndu-se că liniile de comunicație sînt tăiate, neavînd informații exacte asupra situației trupelor sale, dă la ora 20 ordinul de retragere în defileul Oltului.

Nu puțini dintre istoricii care s-au ocupat de campaniile primului război mondial consideră că dacă generalul Popovici ar fi dat dovadă de mai multă fermitate și ar fi rezistat încă o singură zi în zona de la sud de Sibiu, situația ar fi putut evolua în favoarea trupelor noastre.

În tot acest timp, Detașamentul Lotru, comandat de Praporgescu, a continuat să înfrunte acțiunile ofensive ale Corpului alpin german. Capacitatea de conducere și energia generalului român au ieșit pregnant în evidență în acele ceasuri de încordare. Localitatea Cîineni și șoseaua din defileu constituiau obiective cheie pentru efectuarea mișcării spre sud a trupelor Corpului 1, a materialului de război, a celor peste 2 000 de atelaje ale tunurilor regimentare. Sesizînd acest lucru, Praporgescu ia măsuri hotărîte pentru a respinge atacurile înverșunate ale inamicului în această zonă — atacuri ce vizau tăierea căilor de retragere a trupelor române spre sud. Sosindu-i în cursul zilei de 15 septembrie noi întăriri — batalionul miliții-Mehedinți, batalionul miliții-Rovine, batalionul 1 din Regimentul 2 grăniceri, două plutoane din Regimentul 82 infanterie —, comandantul detașamentului ia măsuri pentru dirijarea lor neîntîrziată spre aceste sectoare. Astfel, cele

două batalioane de miliţii (trupe formate din contingente în vîrstă) şi batalionul de infanterie au fost trimise în sprijinul forţelor de sub comanda locotenent-colonelului Popescu Toma, cu misiunea de a ataca şi respinge forţele inamice de la Cîineni şi Dealul Vladului. De asemenea, la Cîineni este trimis şi trenul blindat sosit în cursul aceleiaşi zile. Tot spre zona Cîineni este dirijat şi Regimentul 9 roşiori. Alte subunităţi sînt îndreptate spre Munţii Cibinului, întărind astfel trupele care acţionau acolo. Apărînd pămîntul patriei de invazia duşmanului, intuind pericolul pe care-l reprezenta pătrunderea acestuia pe văile Oltului şi Argeşului în cîmpia Olteniei şi Munteniei, soldaţii şi ofiţerii români au săvîrşit numeroase acte de vitejie. Deşi înfruntau un inamic net superior ca număr şi înzestrare, ele au opus o rezistenţă îndîrjită, executînd însă numeroase contraatacuri.

Întărindu-şi forţele detaşamentului cu subunităţile primite în cursul zilei de 15 şi cu bateriile de artilerie sosite în cursul nopţii, generalul Praporgescu s-a gîndit atunci să fructifice succesul obţinut şi să dea o puternică ripostă trupelor Corpului alpin. În acest scop el a hotărît ca, intensificînd acţiunile ofensive pe tot frontul detaşamentului, să execute un atac puternic cu forţele pe care le avea la Cîineni, peste culmile munţilor, de la est la vest şi spre nord-vest căzînd în spatele rezistenţelor inamice de pe şirul de înălţimi din dreapta Oltului. Totodată,

aceste rezistențe urmau să fie atacate puternic atît de front, cît și de flanc de subunitățile române care acționau în Munții Cibinului. Se contura astfel realizarea unei iscusite manevre care să ducă la întoarcerea și chiar la încercuirea trupelor vrăjmașe din zona respectivă. Întreprinderea unei acțiuni energice împotriva forțelor Corpului alpin era cu atît mai necesară, cu cît acesta, deținînd culmile din apropierea defileului, putea zădărnici retragerea trupelor Corpului 1 armată român.

În zorii zilei de 16 septembrie, generalul Praporgescu ordonă declanșarea acțiunii ofensive preconizate. Detașamentul de la Cîineni atacă cu patru batalioane și reușește să cucerească prin lupte deosebit de crîncene vîrful Cățănelu, iar cu alte patru batalioane pune stăpînire pe înălțimea Murgașul, iar apoi continuă înaintarea spre spatele rezistențelor inamice de pe Muntele Robul. În același timp, celelalte forțe ale detașamentului, care luptau în Munții Cibinului, lovesc puternic de front și în flancul drept al trupelor Corpului alpin.

Izbit puternic de forțele Detașamentului Lotru, amenințat să fie întors sau chiar încercuit prin conjugarea acțiunilor acestui detașament cu cele ale trupelor Corpului 1 armată, Corpul alpin este silit să părăsească pozițiile retrăgîndu-se, cu mari pierderi, în munți. În felul acesta calea de retragere a trupelor Corpului 1 armată a fost deschisă.

Despre importanţa acţiunii întreprinse de generalul Praporgescu cu detaşamentul său în ajutorul Corpului 1 armată, despre eroismul dovedit de ostaşii români în acele lupte crîncene se vorbeşte în numeroase volume. Astfel, în lucrarea „Războiul neamului românesc", autorul acesteia, Mircea Rădulescu, referindu-se la acţiunea din defileul Oltului spune : „În această împrejurare au putut cunoaşte duşmanii valoarea ostaşului român. Lupta era din ce în ce mai grozavă, bombardamentul duşman ajunsese de o intensitate formidabilă, iar înverşunarea soldaţilor noştri de a muri pe pămîntul lor a silit ca însăşi presa duşmană să spună că Românii opun o rezistenţă sălbatică. Carpaţii păreau că au de gînd să-şi niveleze văile cu cadavrele luptătorilor. Graţie hotărîrii de a învinge cu orice preţ a generalului Praporgescu şi puterii de sacrificiu a trupelor sale, cu enorme pierderi de ambele părţi, Corpul alpin e risipit şi respins lăsînd armatei de Olt trecătoarea liberă, pentru a se putea retrage." [1]

Într-o altă lucrare — „Războiul nostru pentru întregirea neamului" —, scrisă de generalul Constantin Găvănescul, referindu-se la retragerea trupelor Corpului 1 armată, autorul subliniază că „scăparea acestor forţe se datoreşte în primul rînd acţiunii energice şi înţelepte a generalului Praporgescu, apoi

[1] Mircea Rădulescu, *Războiul neamului românesc,* Bucureşti, 1920, pag. 60.

inițiativei și hotărîrii de sacrificiu a diferiților comandanți în subordine... cît și mai ales eroismului fără seamăn al trupelor, al soldaților“ [1].

Meritul deosebit al generalului Praporgescu în acțiunile din defileul Oltului este cu atît mai mare, cu cît în perioada luptelor care s-au dat cu atîta înverșunare împotriva Corpului alpin pentru a permite retragerea trupelor Corpului 1 armată el a luat toate măsurile pentru a bara orice încercare ulterioară a inamicului de a pătrunde peste înălțimile din dreapta și mai ales din stînga Oltului. Intuind cîtă însemnătate are pentru stăvilirea înaintării dușmanului recîștigarea de către trupele proprii a încrederii în posibilitatea de a opri înaintarea vrăjmașului, Praporgescu ia măsuri pentru a constitui din ofițeri și soldați aflați în retragere subunități pe care le aruncă înapoi în luptă sau le îndreaptă spre acele puncte vulnerabile pe unde inamicul ar fi putut să se strecoare spre sud.

O mare atenție a acordat păstrării înălțimilor cu vîrful Coți, care străjuiau drumul ce urmează culmea pînă la Greblești și pe unde se deschidea calea spre Titești, Șuici, Curtea de Argeș — un dificil, dar excelent drum care dacă ar fi fost ocupat de inamic, acesta ar fi putut tăia retragerea trupelor române din Oltenia. Comandamentul german și-a

[1] Constantin Găvănescul „*Războiul nostru pentru întregirea neamului*, Iași, 1918, pag. 20.

dat seama de însemnătatea poziției de la Coți și a făcut mari eforturi pentru a o cuceri. Trupele inamice s-au izbit însă de rezistența eroică a bravilor luptători ai Regimentului 1 grăniceri și a ostașilor din alte unități trimiși ulterior acolo de comandantul detașamentului.

În ziua de 16 septembrie, la Cîineni sosește generalul Popovici cu o parte din trupele care își deschiseseră drumul prin defileu. Aici el se întîlnește cu Praporgescu. Acesta din urmă îl informează pe comandantul corpului asupra situației din sectorul său, accentuînd asupra necesității de a i se pune la dispoziție noi subunități și în special artilerie de munte. Generalul Popovici îi dă două baterii de 53 mm și un batalion din Regimentul 5 vînători. Praporgescu nu se mulțumește cu întăririle primite și organizează din vînătorii și din infanteriștii sosiți la Cîineni noi detașamente pe care le trimite să ocupe poziții pe înălțimile de pe ambele părți ale Oltului.

În aceeași zi sosește în zona de operații a trupelor de sub comanda lui Praporgescu și locotenent-colonelul Găvănescul, subșef de stat major al Armatei 1. El rămîne profund impresionat de capacitatea lui Praporgescu de a face față situației grele, de curajul și dîrzenia pe care le insufla subordonaților, de modul cum știa să stăvilească panica, acolo unde se ivea. În telegrama adresată de locotenent-colonelul Găvănescul către șeful de stat major al Armatei 1 se spunea : „Sosit Cîineni. Domnul general Praporgescu

v-a trimis situaţia... Se speră ca în 1—2 zile totul să fie în ordine... Generalul Praporgescu îmi dă multe speranţe. L-am îmbrăţişat şi sărutat ca pe un frate mai mare... Rog menţineţi hotărîrea preluării comandei Corpului 1 armată de către Praporgescu. Altfel este rău“ [1].

Din această telegramă se desprinde încrederea pe care o inspira generalul David Praporgescu conducerii Armatei 1, încredere generată atît de calităţile sale de comandant, binecunoscute de eşaloanele superioare încă din timp de pace, cît mai ales de modul în care îşi îndeplinea misiunea în fruntea atît de greu încercatelor trupe din Detaşamentul Lotru. Din telegramă reiese, de asemenea, că la comandamentul Armatei 1 şi desigur şi la Marele Cartier General se hotărîse numirea lui Praporgescu la comanda Corpului 1 armată.

Şi, într-adevăr, în ziua de 18 septembrie, comanda Corpului 1 armată este încredinţată generalului David Praporgescu. Începînd din aceeaşi zi, Detaşamentul Lotru, la comanda căruia a fost numit colonelul Moşoiu, a intrat în compunerea Corpului 1 armată. Praporgescu preia noua comandă într-un moment foarte critic pentru trupele române aflate în această zonă. În bătălia de la Sibiu şi în luptele din zilele următoare, trupele Corpului 1 armată suferiseră pierderi mari, unităţile şi subunităţile erau amestecate,

1 Gheorghe Dabija, op. cit., vol. 2, pag. 132.

unele comandamente dezorganizate. Analizînd cu luciditate situația, noul comandant își concentrează eforturile pe două direcții principale : menținerea cu orice preț a pozițiilor din defileu, pentru a împiedica inamicul să pătrundă pe valea Oltului ; reorganizarea unităților și marilor unități, închegarea comandamentelor.

Cele cîteva zile de încleștare cu dușmanul îi relevaseră ce mare importanță avea în asemenea împrejurări cunoașterea exactă a situației trupelor proprii, a intențiilor și forțelor inamicului, instituirea unor severe măsuri de siguranță și cercetare, pe aliniamentele înaintate cît și pe flancuri, pentru a evita orice surprindere, mai ales că terenul acoperit și foarte frămîntat permitea dușmanului, care avea trupe specializate de vînători, să se infiltreze adînc în dispozitivul român și să atace prin surprindere.

În convorbirile cu comandanții din subordine, în scurtele convocări pe care le organiza, în ordinele de luptă el atrăgea atenția asupra păstrării unui strîns contact cu inamicul („patrulele noastre trebuie să împăneze întreg frontul și să acționeze departe în flancurile inamicului") ; asupra necesității de a adopta dispozitive eșalonate în adîncime (subliniind neajunsurile dispunerii trupelor pe o singură linie, fără rezerve) pentru a evita atît ravagiile focului artileriei dușmane, cît și surprinderea și învăluirea pe flancuri a propriilor poziții. De la primele luări de contact cu comandanții din subordine, Praporgescu

le-a cerut informaţii amănunţite despre inamic şi a efectuat personal o serie de recunoaşteri în teren. Pe baza informaţiilor primite, a datelor obţinute la recunoaşteri, cît şi a constatărilor sale anterioare, generalul ia măsuri pentru întărirea trupelor de pe direcţiile principale şi îndeosebi pe cele care apărau înălţimile Murgaşul şi Coţi, unde inamicul ataca cu forţe superioare.

Urmărind să asigure continuitatea şi stabilitatea frontului şi să întărească moralul trupelor, Praporgescu imprimă apărării un caracter activ. Într-un ordin al său adresat marilor unităţi şi unităţi subordonate, dat imediat după luarea comenzii, se arată că „această măsură trebuie să intre în obiceiul trupelor noastre — adică ofensiva, şi orice acţiune să se termine prin lucrări de sapă pentru a asigura stăpînirea terenului şi a localităţilor cucerite“ [1]. Praporgescu insistă asupra unei legături cît mai strînse între subunităţi şi unităţi, asupra cooperării infanteriei cu artileria, împingerii bateriilor de tunuri uşoare în primele linii, cerîndu-le artileriştilor să anihileze focul armamentului automat al duşmanului. „Tenacitate şi dîrzenie, fiecare să-şi afirme voinţa şi calităţile — iată ce vă cer“, le spunea Praporgescu subordonaţilor.

Pentru a se asigura o deplasare rapidă a trupelor de pe un mal pe celălalt al Oltului şi în special pentru

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 143, fila 827.

a putea interveni oportun cu rezerva corpului aflată la Greblești dă personal dispoziții comandantului unei companii de pontonieri în vederea construirii urgente a unui pod peste rîu, ceva mai jos de Greblești. Cele relatate mai tîrziu de comandantul acelei companii, maiorul Ion Vasiliu, în legătură cu prezentarea sa la comandantul corpului pentru a primi misiunea, sînt semnificative pentru considerația și stima de care se bucura Praporgescu în rîndurile subordonaților :

„În seara de 18 septembrie m-am prezentat pentru primirea ordinelor. Aici am cunoscut figura impunătoare de ostaș a generalului Praporgescu David. Era foarte îngîndurat, deși căuta să-și ascundă starea sufletească, vorbea liniștit și nu avea nimic formalist în ființa sa. Mi-a cerut relații asupra rezistenței materialului și a timpului necesar pentru întinderea unui pod. Era un profund cunoscător al comunicațiilor, așa încît, relațiile cerute bănuiesc că aveau mai mult scopul de a-mi verifica pregătirea profesională. Nu m-am gîndit să iau în nume de rău acel examen discret... mi-a hotărît ca zonă pentru întinderea podului regiunea Racovița—Copăceni, lăsînd punctul la aprecierea mea..." [1].

În ordinul de operații dat în ziua de 19 septembrie, comandantul corpului dispune ca diviziile și Deta-

[1] Ion Vasiliu, *Parcurgînd jurnalul de operații al unei companii de pontonieri*, București, 1929, pag. 13.

șamentul Lotru să grăbească organizarea unităților și serviciilor, deocamdată cu ceea ce dispun, deoarece situația nu permite nici o întîrziere. „Misiunea corpului de armată — se arată în ordin — este de a opri cu orice preț trecerea inamicului peste frontieră (frontiera de atunci — n.a.) în țară.[1] Din acest ordin se desprinde însemnătatea acordată menținerii pozițiilor de pe înălțimile Coți și a celor de la Cîineni. Iată cum este oglindită această idee în ordinul amintit : „Detașamentul Lotru va pune în vedere Grupului Cîineni (comandat de locotenent-colonelul Popescu Toma) ca, în cazul cînd inamicul ar reuși să înainteze, să profite de tăria înălțimilor pe care le ocupă pentru a ține cît mai mult pe loc trupele inamice care ar înainta pe Valea Oltului, pentru a da timp grupării colonel Costăchescu și grupului de la Voineasa să se scurgă spre gura Lotrului, unde vor ține cu orice preț în loc înaintarea vrăjmașului spre sud“[2].

Ordinele generalului David Praporgescu, după cum se vede, erau foarte clare și precise, scurte, fără a neglija însă detaliile strict necesare, acordînd însemnătatea cuvenită măsurilor ce priveau grija față de soldați. În legătură cu grija față de militari, citām din același ordin : „Trupele vor lua asupra lor : a) hrană proaspătă pe două zile, afară de hrana de

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 143, fila 694.
[2] Ibidem.

rezervă; b) uneltele... pentru a executa întăriri pe pozițiunile ce vor ocupa... Trupele vor fi bine îmbrăcate, fiind posibil să rămînă mai multe zile... sub cerul liber".

Luptele continuă cu îndîrjire sporită de ambele părți. Inamicul reușește să recucerească înălțimile Robul și Vladul. Prin contraatacuri succesive trupele române din grupurile Cîineni și Robul încearcă să respingă elementele Corpului alpin de pe aceste înălțimi, fără a izbuti însă. La Coți, unde acționau grănicerii, precum și ostași din alte unități, inamicul atacă puternic, dar este respins cu pierderi sîngeroase pentru el.

La punctul de comandă al lui Praporgescu, situat pe șoseaua Cîineni — Curtea de Argeș, la nord-vest de Găujani, sosește la un moment dat locotenentul Ganovici din Regimentul 1 grăniceri, trimis de comandantul unității pentru a raporta situația din sectorul Coți. După ce-l ascultă, Praporgescu îl îmbrățișează și-l însărcinează să transmită bravilor apărători ai pichetului Coți mulțumirile sale pentru eroismul cu care își îndeplinesc misiunea. „În condițiile în care ne aflăm — spune Praporgescu — avem mare nădejde în dumneavoastră, care străjuiți un punct de cea mai mare importanță în stăvilirea invaziei dușmanului."

Prin ordinul nr. 40, generalul dă următoarele indicații comandantului Regimentului 1 grăniceri: „Dispozițiunile luate de dumneavoastră sînt bune.

Căutați a opri cu orice preț înaintarea inamicului, azvîrlindu-l înapoia frontierei. S-a dat ordin ca o baterie de munte să vie a se pune sub ordinele dvs. Azi va sosi".

Pentru menținerea pozițiilor de la Coți, Praporgescu hotărăște să dirijeze în zonă și alte trupe, în total pînă la 14 batalioane din Regimentele 9 roșiori, 1 grăniceri, 2 infanterie, 42 infanterie, 5 vînători, 44, 72, 71 și 38 infanterie (toate însă cu efective foarte reduse) ; două baterii de cîmp, una de munte și una de obuziere (pe care grănicerii au suit-o la 2 000 m altitudine).

Generalul David Praporgescu folosea deseori discuțiile pe care le avea cu subordonații pentru o largă și amănunțită informare asupra situației din linia întîi, asupra desfășurării luptelor, a moralului trupelor, aceste contacte oferindu-i posibilitatea de a accentua asupra necesității îndeplinirii cu prețul oricăror sacrificii a misiunilor încredințate. Toți cei care l-au cunoscut acolo, la Olt, în mărturii făcute recent autorilor acestor rînduri sau în cărțile și articolele scrise mai înainte, au relevat energia și strădunța pe care le-a depus generalul pentru a întări forța combativă a trupelor corpului, slăbită în urma bătăliei de la Sibiu, pentru a ridica moralul acestora. După cum sublinia generalul Găvănescul în lucrarea citată mai înainte, luînd comanda trupelor de la Olt, generalul Praporgescu „le-a transmis... o parte din curajul și din speranțele ce umpleau sufetul lui de

erou și de om priceput al meseriei. Prin exemplul lui, prin sacrificiul persoanei sale pe care niciodată nu o precupețea, prin ordinele înțelepte ce a dat și prin străjnicia cu care s-a impus, a reușit ca în cîteva zile, să pună ordine și să mărească disciplina... Încercările inamicului de a pătrunde mai departe în țară, urmărindu-și victoria ce a avut-o la sud de Sibiu, au căzut toate, sîngeros respinse de trupele noastre repede refăcute și repede reînălțate" [1].

Despre încrederea pe care generalul Praporgescu o inspira subordonaților prin energia și competența sa, prin exemplul său personal (mergea deseori pe linia frontului, stătea de vorbă cu ei, îi îmbărbăta) aflăm și dintr-o scrisoare trimisă de sublocotenentul Gheorghe Lungulescu de pe front părinților săi, într-una din acele zile. Cel de mai sus arăta, între altele : „...ne aflăm pe o linie de rezistență între munții Coți și Voineasa... Cu mine este și căpitanul Nicolae Golescu, care, în virtutea tradițiilor străvechi sale familii istorice, a refuzat să rămînă la postul său de inginer la căile ferate și a venit să-și facă datoria... Generalul Popovici a fost înlocuit cu generalul David Praporgescu, comandantul diviziei noastre. Căpitanul Nicolae Golescu îl cunoaște bine. Nu ne-a mirat că știindu-l pe front a venit să-l caute... Cînd generalul Praporgescu a venit la inginerul Nicolae Golescu eram de față... Să sperăm, dragă tată,

1 Constantin Găvănescul, op. cit., pag. 30.

că generalul Praporgescu, care-i pe cît de capabil, pe atît și de apropiat sufletește de trupă, începînd și el ca simplu ostaș..., va salva ceea ce a primit... de la înaintașul său. Despre mine, nu duceți grija, voi ști să-mi fac pe deplin datoria în orice împrejurare". Nu putem să nu amintim aici că atît sublocotenentul Gheorghe Lungulescu cît și căpitanul voluntar Nicolae Golescu aveau să cadă în mod eroic, puțin mai tîrziu, apărînd pămîntul patriei de invazia dușmanului.

NU SLĂBIŢI CREDINŢA, A NOASTRĂ E IZBÎNDA!

Zilele de 20, 21, 22 şi 23 septembrie trec fără a se semnala pe frontul Corpului 1 armată lupte de mare anvergură. Simţind tăria apărării române în defileul Oltului şi pentru a face faţă acţiunilor Armatei 2, Falkenhayn lăsase în faţa defileului doar Corpul alpin, îndreptînd restul marilor unităţi pe teatrul de operaţii împotriva Armatei 2 române. Trupele Corpului alpin continuă însă să fie deosebit de active, să încerce să se infiltreze în dispozitivul forţelor noastre, să împiedice consolidarea apărării, reorganizarea şi refacerea unităţilor atît de greu încercate în bătălia de la sud de Sibiu şi în luptele ulterioare. Astfel, în ziua de 22 septembrie inamicul atacă cu forţe superioare şi reuşeşte să cîştige ceva teren. În această situaţie, generalul Praporgescu ordonă Diviziei 23 să întărească trupele de pe Muntele Pleşul,

arătînd că „pozițiile de pe acest munte trebuie să rămînă neapărat în mîinile noastre".

Un atac puternic, după o intensă pregătire de artilerie, este dezlănțuit în aceeași zi de inamic și la vest de Olt asupra batalionului român de infanterie care apăra dealul Danului. Praporgescu dirijează în această zonă, cu misiunea de a contraataca, batalionul de miliții—Rovine. Ostașii subunității își fac cu prisosință datoria. Ei se năpustesc cu elan asupra vrăjmașului. Tentativa dușmanului de a pune stăpînire pe dealul Danului este contracarată de brațele vînjoase ale luptătorilor noștri.

Concomitent cu stăvilirea acestor atacuri locale, generalul David Praporgescu se îngrijește cu asiduitate de reorganizarea subunităților și unităților de sub comanda sa, de sporirea capacității lor combative. Încă din ziua în care luase comanda corpului, el ceruse permisiunea eșalonului superior să-i aprobe să efectueze o anumită restructurare în cadrul marii unități, pornind de la faptul că un mare număr de subunități aveau efective reduse sau duceau lipsă de cadre. În cadrul acestor măsuri, Detașamentul Lotru este desființat, colonelul Moșoiu primind comanda unei brigăzi de infanterie. La 26 septembrie reorganizarea trupelor era în linii generale terminată, Corpul 1 armată avînd următoarea forță combativă : 38 batalioane de infanterie, din care 5 de miliții ; 7 escadroane de cavalerie, 24 baterii, din care 8 de 75 mm,

3 de obuziere de 105 mm, 2 baterii grele de 120 mm, 3 baterii de munte, 5 baterii de 53 mm ş.a. [1]. Corpul de armată comandat de generalul Praporgescu era constituit din două divizii de infanterie şi o brigadă de călăraşi.

Executînd indicaţiile eşaloanelor superioare, generalul Praporgescu continuă totodată să organizeze un puternic sistem de apărare în defileul Oltului, pe înălţimile dominante. Prin ordinul pe care-l dă în seara zilei de 27 septembrie, el hotărăşte să pregătească două poziţii de rezistenţă, orientate de la est spre vest ; prima — pe linia înălţimilor Coţi, Zănoaga, gara Lunci, dealul Vladului, Stîna Murgaşului, Vîrful Dîlmelor ; a doua era stabilită de-a lungul înălţimilor Măgura, Pleşul, Gorganul, Rîgla, Pietrosul, Vîrful Arsurei, nord Voineasa. Comandantul corpului, în indicaţiile date, avusese în vedere ca fiecare poziţie, constînd din puternice puncte de sprijin pe înălţimile arătate şi din tranşee pe pantele din vecinătatea lor, să fie organizată în adîncime pentru a se asigura eşalonarea dispozitivului de luptă. De asemenea, se prevăzuse amenajarea din timp a unor adăposturi solide, care să reziste atît la bombardamentele masive ale artileriei inamice, cît şi la intemperii. Apărarea era pregătită pentru a permite o rezistenţă îndelungată, chiar şi pe timpul iernii. Gene-

1 Marele stat major, op. cit., vol. 2, pag. 808.

ralul Praporgescu cerea marilor unităţi şi unităţi, aşa cum se poate vedea din ordinele de operaţii, să ţină o strînsă legătură pentru a lucra în cel mai perfect acord, iar în caz de atac din partea inamicului, să contraatace cu vigoare. Bizuindu-se pe ostaşii pe care-i comanda, cîştigîndu-le încrederea şi dragostea, comandantul corpului face permanent apel la sentimentele lor patriotice, îndemnîndu-i să nu-şi precupeţească forţele pentru a-şi îndeplini datoria faţă de patrie, aşa cum se cuvine. Într-un ordin de zi dat la 25 septembrie 1916, adus la cunoştinţa tuturor ofiţerilor şi soldaţilor, generalul se adresa în felul următor : „În urma luptelor de peste 40 de zile, Corpul 1 armată se găseşte pe hotarele ţării, faţă în faţă cu vrăjmaşul secular. Acum, datoria sfîntă a fiecăruia este să stea neclintit la postul său. Încrezători în propriile puteri şi în tăria şefilor şi încredinţaţi că inamicul este mult slăbit şi nu poate fi mult mai tare ca noi, fiecare trebuie să lupte şi să moară mînat de un singur gînd : a nu veşteji renumele pe care ostaşul român şi l-a cîştigat în veacuri, a nu întuneca amintirea bravilor eroi ce au căzut pe cîmpiile Transilvaniei şi a vitejilor noştri părinţi şi răspărinţi, a nu lăsa în mîini vrăjmaşe nici o palmă din pămîntul strămoşesc.

Nimeni nu mai are dreptul să dea un pas înapoi, nimănui nu-i mai este îngăduit să şovăiască, ci agăţîndu-se cu îndîrjire de munţii care ne-au ajutat şi

ferit întotdeauna, să învingem sau să murim cu glorie pentru Patrie“ [1].

Aceste cuvinte înflăcărate, ca și multe altele, au avut darul să trezească în sufletele luptătorilor acea hotărîre de neclintit și acel spirit de sacrificiu care au generat numeroasele fapte de vitejie din partea soldaților și ofițerilor români.

În ziua de 27 septembrie, la Coți, trupele germane continuau să atace puternic. Pe la orele 15, un avion german execută un zbor de reglare a focului artileriei, iar peste o oră inamicul începe un puternic și viu bombardament la care participă piese de toate calibrele, inclusiv artileria grea amplasată mult înapoia primelor linii. În faptul serii, infanteria germană atacă în valuri succesive. Bravele trupe române care apărau acele poziții resping atacul inamic și nu numai că rămîn stăpîne pe creastă, dar contraatacă și reușesc să împingă înapoi pe vrăjmaș cu patru-cinci sute de metri. În această crîncenă încleștare de pe vîrful Coți a căzut la datorie neînfricatul locotenent Ganovici ai cărui viteji grăniceri, avîndu-l în frunte, ținuseră piept timp de mai multe zile atacurilor înverșunate ale dușmanului. Împreună cu el au fost răpuși încă 30 de ostași, iar 150 au fost răniți.

Primind rapoartele asupra acestei acțiuni, deținînd și alte informații, Praporgescu ajunge la concluzia

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 207, fila 6.

că inamicul vrea să manevreze înălțimea Coți în scopul de a crea o amenințare în flancul și spatele pozițiilor noastre de la Cîineni.

Prezumția generalului era întemeiată. Deși misiunea pe care o primise Corpul alpin după bătălia de la Sibiu, cînd grosul Armatei 9 germane era angajat contra Armatei 2 române, nu era de a continua o ofensivă de ansamblu contra Corpului 1 armată român, ci numai de a pune stăpînire pe defileul Oltului și de a fixa forțele noastre în acest sector, comandamentul german nu renunțase la forțarea trecătorii Turnul Roșu — Cîineni. Operațiile din luna octombrie aveau să demonstreze aceasta. Tocmai pentru a pregăti condițiile pentru declanșarea acestor operații inamicul executa atacurile și manevrele pe înălțimile de la vest și est de defileul Oltului. Sesizînd la timp intențiile adversarului de a dezlănțui o puternică ofensivă spre sud, generalul Praporgescu, reamintind comandanților de mari unități că „misiunea corpului de armată este de a-și păstra cu orice preț pozițiile", le ordonă să ia noi măsuri de întărire a acestora. Comandantul corpului n-a încercat nici o clipă să diminueze gravitatea situației ce s-ar fi creat dacă forțele dușmanului ar fi străpuns pozițiile trupelor române. „Să nu ne gîndim la noi, ci la țară, la soarta pe care i-o hărăzește vrăjmașul", se adresa el trupelor din subordine. Într-o scrisoare adresată soției, el împărtășea celor dragi de acasă gînduri asemănătoare : „Aflați că sînt sănătos și bine

unde mă aflu. Grija nu la mine, ci la întreaga noastră armată".

În acele zile grele pentru soarta ţării, însufleţirea patriotică era generală. Faptul că armata română, copleşită de forţele superioare ale puterilor centrale, era nevoită să se retragă prin lupte grele nu a provocat descurajare în rîndurile soldaţilor şi ofiţerilor. Perspectiva robiei pe care imperialiştii germani o pregăteau poporului român, a ocupării întregii ţări de către duşman, primejdia care ameninţa satisfacerea dezideratului unităţii naţionale — toate acestea creaseră în sufletele militarilor noştri o ură neîmpăcată împotriva invadatorilor germano-austro-ungari. Pentru zădărnicirea ofensivei inamicului, ostaşii şi ofiţerii români au luptat cu vitejie şi eroism, şi aveau să mai lupte încă o lungă perioadă de timp. Pentru a constata personal tăria poziţiilor de la Coţi, a îmbărbăta trupele atît de greu încercate în acţiunile care urmăreau respingerea atacurilor inamice din acea zonă, generalul Praporgescu hotărăşte să se deplaseze personal pe poziţie. La 29 septembrie, el soseşte la Grebleşti, inspectează trupele de acolo, stă de vorbă cu ofiţerii şi soldaţii. „Cînd a sosit în mijlocul nostru, la Grebleşti, domnul general Praporgescu — declara cu cîţiva ani mai tîrziu sergentul Ivan Ispas din Cucuieţii-Plătăreşti, regiunea Bucureşti — simţeam o adevărată îmbărbătare. Inspecta poziţiile cele mai primejduite şi se interesa de toate : cum luptăm, cum trăim, dacă sufeream de foame ori

de frig. Vorbele sale erau pline de încredere". A doua zi, generalul Praporgescu pornește mai departe spre a ajunge în mijlocul bravilor grăniceri de la Coţi, de pieptul cărora s-au spart atîtea valuri de atacatori. Era o zi senină și în general liniștită. Dușmanul părea obosit de înverșunata rezistență a românilor. Din cînd în cînd, focuri de pușcă și bubuituri izolate de tun sfîșiau tăcerea aparentă a munţilor și văilor. Ofiţerii care-l însoţeau pe general și cunoșteau că germanii dezlănţuie de multe ori bombardamente de artilerie prin surprindere îi atrăseseră atenţia asupra acestui fapt. Dar Praporgescu stărui în dorinţa sa de a se urca pe muntele Coţi, de unde putea îmbrăţișa cu privirea o bună parte a poziţiilor corpului de armată și unde vroia să ia masa cu ostașii de la pichet. A fost sfătuit din nou să evite punctul acela atît de expus. Puţin iritat, însă cu aceeași voce blîndă, dar fermă răspunde: „Nu asemenea gînduri trebuie să preocupe pe un soldat". Pe poteca ce șerpuia pe pantele muntelui generalul și cei care-l însoţeau încep să urce spre Coţi. Lîngă un bătrîn molift, pe un tăpșan, unde se găsea în repaus un batalion din Regimentul 2 infanterie, Praporgescu se oprește pentru a sta de vorbă cu oamenii. Pînă la pichet mai erau doar cîteva sute de metri. Era aproximativ ora 13. La un moment dat se auzi șuieratul ascuţit al unui obuz. „La pămînt, domnule general!", strigară mai mulţi ofiţeri. Soldaţi, ofiţeri se adăpostiră într-o clipă. Generalul

David Praporgescu rămăsese în picioare. Obuzul se sparse cu un zgomot infernal, răscolind adînc pămîntul, împrăștiind moartea în jur. Generalul făcu cîțiva pași și întrebă : „E careva rănit ?" În clipa în care privirea sa găsi chipul însîngerat al unuia din ofițerii care-l însoțeau, propriul sînge îl năpădi pe gură și nas. El însuși fusese lovit și se prăbuși în mijlocul ostașilor săi ; alți cinci ofițeri au fost grav răniți, iar 70 de soldați și gradați avură răni mai grele sau mai ușoare.

Praporgescu nu-și pierdu pe loc cunoștința. De pe targa pe care fusese în grabă întins el s-a adresat ofițerilor și soldaților, care îl priveau cu lacrimi în ochi : „NU SLĂBIȚI CREDINȚA, A NOASTRĂ E IZBÎNDA !" Au fost ultimele sale cuvinte, izvorîte dintr-o curată și înaltă conștiință, pătrunsă de dragoste fierbinte față de patrie, ultimele cuvinte ale unui erou al neamului, adresate cu încredere soldaților săi, cărora le cunoștea puterile, spiritul de sacrificiu, hotărîrea neclintită de a se bate pînă cînd țara va fi salvată de la primejdie, cuvinte considerate drept adevăratul său testament de român și de militar. Erau cuvintele primului general român căzut în linia întîi în războiul din 1916, mesaj însuflețitor al unui om care cunoscuse și tăria dușmanului, și forța de neînvins a soldatului român ce nu se temea să-l înfrunte pe invadator.

O depeșă laconică, semnată de șeful serviciului sanitar al Corpului 1 armată, anunța comandamentul

Armatei 1 : „Am onoarea a raporta că în ziua de 30 septembrie 1916, orele 1 și jumătate p.m. a căzut pe cîmpul de onoare, la Coți, generalul Praporgescu David, comandantul Corpului 1 armată, în urma unei plăgi prin sfărîmături de obuz în regiunea toracică laterală dreaptă. Moartea i-a provenit cu cea mai mare probabilitate în urma unei hemoragii interne..." Dispăruse un general de necontestată valoare, în care în acele vremuri grele pentru armata și poporul român țara își pusese speranțe mari.

La comandamentul corpului, al armatei, la Marele Cartier General moartea lui Praporgescu a produs consternare, mîhnire. În puținele zile de cînd se aflase în fruntea trupelor din defileul Oltului, el demonstrase nu numai temeinică pregătire militară, o vastă capacitate de a conduce și organiza lupta, vitejie și neînfricare, dar și o fermitate de neclintit în a nu ceda nici o palmă din pămîntul țării, fermitate atît de necesară în împrejurările acelea vitrege. În Înaltul Ordin de zi nr. 9 din 1 octombrie 1916, dat de Marele Cartier General, se arăta că în luptele ce s-au dus la Coți, în munții de pe stînga Oltului, generalul David Praporgescu s-a distins prin bravură și excelentă conducere a unităților susținînd prin exemplu de bravură personală curajul trupelor de sub comanda sa, „contribuind astfel a respinge totdeauna atacurile crîncene ale vrăjmașilor. Generalul Praporgescu David moare vitejește pe cîmpul de luptă în primele rînduri".

OMAGIU EROULUI

Vestea morții lui Praporgescu, care s-a răspîndit repede, a produs profundă mîhnire în rîndurile opiniei publice românești. În acele vremuri grele, cînd dușmanul cotropea pămîntul patriei și hărăzea o cruntă soartă poporului român, vitejia, dîrzenia, capacitatea unor generali ca Grigorescu, Praporgescu, Dragalina și alții, eroismul miilor și miilor de ostași constituiau un adevărat scut pentru țară, însuflețeau masele populare, răspîndeau încredere, generau speranțe. Prin moartea generalului David Praporgescu armata română pierdea un comandant cu reale calități, poporul nostru pierdea un patriot însuflețit de cele mai nobile sentimente.
În „Adevărul", directorul acestui ziar, cunoscutul publicist democrat Constantin Mille, într-un articol intitulat „Vitejie strămoșească" scria : „Vitejia stră-

moșească... s-a redeșteptat. Soldații și ofițerii dau dovadă de strălucite calități... Fiecare regiment, fiecare companie, fiecare pluton își face datoria și faptele de arme eroice sînt cu sutele, sînt cu miile. Unele din ele ies la lumină. Cele mai multe sînt neștiute de restul lumii... Ele nu-s făcute ca să se știe, ci au pornit pur și simplu din suflete modeste care îndeplinindu-și datoria nu-și dau seama de măreția faptelor. De la generalul Praporgescu, care, comandant de corp de armată, moare ca un simplu soldat, pînă la cel din urmă om, toți sînt eroi. Altă pană, mai maiastră decît a mea, ar trebui să-i cînte și să-i preamărească!".

Marele nostru istoric Nicolae Iorga consemna în „Neamul românesc" la rubrica „Vitejii noștri": „Moartea în fruntea trupelor sale, pe care le comanda personal, a generalului Praporgescu, arată ce energii capabile de supremul sacrificiu se găsesc în rîndurile ofițerilor noștri superiori. Ultimele lui cuvinte au fost: Nu pierdeți credința, a noastră e izbînda".

Ziarul „Viitorul", într-un articol pe două coloane, inserat în pagina întîi unde este reprodusă și fotografia eroului, face un amplu portret al generalului. „Militar înnăscut, cucerind fiecare grad al carierei cu hotărîre de viteaz, ridicat la cea mai înaltă cinste ostășească încă în plină putere, generalul Praporgescu va rămîne în amintirea viitorimii printre cele mai luminoase glorii și printre cele mai curate bra-

vuri române. Vestea morții sale eroice în fruntea soldaților... a făcut să tresară de mîndrie toate sufletele românești... În generalul Praporgescu trăia marele suflu patriotic al strămoșilor... Simbolică prin măreția dramatică a morții sale, figura generalului Praporgescu rămîne simbolică și prin înălțătoarele cuvinte cu care și-a luat rămas bun de la ostașii săi «Nu pierdeți credința, a noastră e izbînda!».Cuvintele eroului au prins aripi și s-au răspîndit în toată țara tocmai în clipele de grea încercare cînd țara avea cea mai mare nevoie de ele... Aceste cuvinte sînt și cel din urmă act de eroism al generalului Praporgescu, fiindcă nici în întunericul morții el nu a uitat să țină aprinsă torța pe care i-o încredințaseră strămoșii ca s-o ducă mai departe...".

„Universul", „Epoca" „Steagul", „Vestea", „La politique", „L'indépendance Roumaine", „Universul literar", „Virtutea Militară" consacră articole, scurte note biografice, necrologuri lui David Praporgescu.

„Epoca" releva : „Pilda comandanților este o mare sursă de curaj și de avînt pentru soldați. Dar dacă admirația și recunoștința noastră merg entuziaste către comandanții eroi, nu mai puțin judecata cea mai simplă trebuie să-i îndemne spre mai multă prudență. N-avem din nefericire prea mulți comandanți de elită ca să privim fără înfiorare golurile care se produc. Comandanții, mai ales cei de talia lui Praporgescu, trebuie să se păstreze pentru misiunea

grea şi formidabilă pe care o au. E în interesul oştirii şi în interesul victoriei".

Un alt ziar al vremii, „Minerva", publica un amplu articol din care spicuim : „Moartea generalului Praporgescu a fost aflată cu cele mai vii regrete atît de cercurile militare, unde era bine apreciat pentru înaltele sale calităţi, cît şi de toţi cei care au avut fericirea să-l cunoască. Om de inimă şi de acţiune, şi-a valorificat destoinicia pe cîmpul de luptă, fiind un stimulent prin dispreţul lui de moarte şi prin atitudinea lui vitejească pentru toţi cei care-l înconjurau : ofiţeri şi soldaţi. Ridicat de jos, din stratul regenerator al ţărănimii, a urcat scara demnităţilor militare ajungînd pînă la cel mai înalt grad numai prin meritul lui personal, prin rîvna şi conştiinţa ce le punea în îndeplinirea datoriei. Nestăpînit de vreo vanitate uşoară, refractar oricărei linguşiri, a mers înainte pe drumul ce şi l-a croit, cu fruntea sus şi cu încredere în viitor... N-a cunoscut altă plăcere decît a muncii săvîrşite zi de zi în dragostea superiorilor şi ca o pildă pentru inferiori. A pornit de la gradul de sergent şi prin firea lui deschisă, mintea lui pătrunzătoare, caractere veşnice ale fiilor neamului nostru, a năzuit şi a reuşit să urce tot mai sus... După trecerea generalului Averescu ca şef al Armatei din Dobrogea, generalul Praporgescu a primit comanda Corpului 1 armată. În scurtul interval cît a executat această misiune insuflase o aşa credinţă trupei, încît voinicii noştri se simţeau ocrotiţi

de un suflet viguros și cu egală solicitudine pentru toți oamenii în luptă cu dușmanul. Unde știa că pericolul e mai mare, generalul Praporgescu, ca un erou din legende, se înfigea locului spre uimirea și grija tuturor, preocupați mai mult de existența iubitului lor șef, decît chiar de a lor... În atmosfera de luptă și de încordare, în fața trupului lui neînsuflețit, din piepturile camarazilor lui de arme n-au ieșit accente înduioșătoare, ci un strigăt oțelitor : «Te vom răzbuna»".

În familie, vestea morții generalului Praporgescu a stîrnit o adevărată consternare. Fiica sa, Maria, atunci în vîrstă de nouă ani, își amintește cîtă durere a provocat pierderea iubitului părinte. Știrea a fost adusă de adjutantul lui Praporgescu.

Între timp, pe adresa soției eroului sosise o telegramă din partea Marelui Cartier General. În ea se scria : „Cu adîncă părere de rău vă aducem la cunoștință moartea în mod eroic pe cîmpul de luptă a generalului Praporgescu. Conform dorinței sale sînteți autorizați a face înmormîntarea rămășițelor pămîntești la București".

Cei doi fii ai generalului, Constantin și Dumitru, se aflau la studii — ambii îmbrățișaseră cariera militară. Fiica sa își aduce aminte că „vestea a căzut ca o lovitură de trăsnet... A fost pentru noi un adevărat cap al familiei, care cu multă dragoste și răspundere paternă ne-a îndrumat pașii, ne-a educat, s-a îngrijit să pășim în viață pe drumul drept pe care și el a

mers totdeauna. Oricît de ocupat era, oricît de grele erau misiunile ce i se încredinţau şi care îi absorbeau aproape tot timpul, nepermiţîndu-i să stea prea multă vreme în mijlocul familiei, el nu ne uita". Într-adevăr, unele scrisori care s-au păstrat stau mărturie acestor preocupări ale lui David Praporgescu, pe care nu le-a considerat niciodată minore. Într-o astfel de scrisoare, adresată copiilor la 22 iulie 1915, insista : „Voi, băieţii, să aveţi mai multă atenţie pentru nepreţuita voastră mamaia. Căutaţi să o ajutaţi, să o mîngîiaţi şi s-o respectaţi ca pe o fiinţă scumpă, după cum o privim noi. Voi, băieţii, care acum sînteţi mari, aţi putea să-i daţi o mai mare mînă de ajutor la toate, ascultînd-o cu sfinţenie...".

De pe front, el adresa întotdeauna celor de acasă cuvinte de îmbărbătare. La 21 august generalul le scria celor doi fii ai săi : „Fiţi curajoşi, voi, băieţii, viitori ostaşi!" La 22 august 1916, fetiţei sale îi scria : „Îmi pare bine că eşti curajoasă şi războiul nu te înfricoşează... În curînd îi vom goni pe duşmani...".

Într-o altă scrisoare, purtînd data de 5 septembrie 1916, spunea : „Peste 3 zile împlinesc o lună de la despărţirea mea de dumneavoastră toţi. E greu să mă deprind singur şi departe de cei pe care îi ador. Cine ştie cînd ne vom mai vedea. Gîndul acesta mă face să vă doresc şi mai mult şi cu atîta putere încît îmi dau lacrimile pe obraz. Am cu toate acestea

speranța că la urmă tot vom reuși să învingem. Era de prevăzut și întotdeauna am spus că dacă vom intra în război vom avea mult de înfruntat, fiindcă vrăjmașii noștri aveau practica războiului, pe cînd noi acum o facem".

Am citat unele părți din aceste scrisori pentru a releva și această trăsătură a caracterului lui David Praporgescu — grija față de ai săi, de educația copiilor pe care nu o neglija chiar în condiții dintre cele mai dificile și, totodată, modul cum știa să-și îmbărbăteze familia în clipele grele. Pierzîndu-și fiul, soțul și părintele, familia a fost greu încercată, dar, după cum își amintesc fiica și fiii săi și după cum o mărturisesc unii apropiați, această încercare nu s-a transformat niciodată în disperare.

Funeraliile „eroului de la Munții Coți" au avut loc în ziua de 3 octombrie 1916. Au participat numeroase oficialități ale vremii, între care ministrul de Război, reprezentanții Marelui Cartier General, generali și ofițeri, camarazi de arme din Corpul 1 armată, personalități de seamă ale timpului, simpli cetățeni care l-au cunoscut sau au auzit despre faptele lui de arme.

Sub titlul „Înmormîntarea unui erou", ziarul „Adevărul" scria : „Ieșit din rîndurile soldaților, generalul Praporgescu a ajuns comandant de corp de armată... Scumpă speranță a armatei noastre, generalul Praporgescu a dat în aceste șase săptămîni de război al României dovezi repetate de prevederea, iscusința

şi curajul său militar. Era adorat de camarazi şi trupă. Va fi neuitat de ţară şi neam. Murind în timpul inspecţiei poziţiilor celor mai înaintate, el a arătat că nu a cunoscut numai pe jumătate ce este datoria, că îi era străină milităria de paradă sau numai de cabinet. A murit soldat, fiindcă din soldat ajunsese general!". „Toţi soldaţii l-au plîns. Toată armata l-a plîns!" — scria mai tîrziu un ofiţer.

Jertfa eroică a primului general român căzut la datorie a constituit pentru ofiţerii şi soldaţii pe care-i conduseseră, cît şi pentru întreaga armată o nemuritoare pildă. Luptele duse de bravii ostaşi ai Corpului 1 armată, însufleţiţi de spiritul de sacrificiu al fostului lor comandant, în zilele, săptămînile şi lunile care au urmat, pe înălţimile din dreapta şi din stînga Oltului, vor rămîne, după cum arătau apoi mulţi dintre participanţii la ele, adînc săpate în istoria românilor, fiind toate nepieritoare. Duşmanul cotropitor voia să treacă cu orice preţ şi cît mai repede la sud de Carpaţi, aducîndu-şi în acest scop elita trupelor sale, înarmate pînă-n dinţi (un singur batalion avea între 18—24 mitraliere, numeroase puşti-mitraliere, grenade cu miile etc.). Şi totuşi, ostaşii români care erau mereu, mereu, aceiaşi, neavînd cu cine fi schimbaţi şi slab înarmaţi, au stat dîrji în faţa duşmanului şi de multe ori acesta a fost nevoit să dea înapoi.

În împrejurările grele, neasemuit de grele, cînd armata română a fost nevoită să se retragă în Mol-

dova, ostașii Corpului 1 armată nu-și uitaseră comandantul care le ceruse să creadă neclintit că pînă la urmă izbînda va fi de partea lor. Și aici, la fel ca în Carpați, exemplul generalului Praporgescu și cel al altor eroi căzuți la datorie continua să-i înflăcăreze pe ostașii români.

La data cînd se împlineau 9 luni de la moartea lui Praporgescu, în preajma marilor bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz, care aveau să ducă faima vitejiei românilor peste hotarele țării, generalul Petala, comandantul Corpului 1 armată, adresîndu-se trupelor de sub comanda sa, spunea : „Ostași, generalul Praporgescu David, de la a cărei eroică moarte s-au împlinit 9 luni, nu a avut în viață decît un singur țel — datoria, un singur mijloc — munca și o singură dragoste — patria, care pentru el, soldatul patriot și credincios, mai presus de toate forma una și aceeași ființă. În numele încercatului și bravului corp de armată oltean, a cărui moștenire sînt mîndru că am luat-o după Praporgescu, îi aduc astăzi prinosul recunoștinței și admirației noastre !

Vouă, ostași și ofițeri ai corpului de armată, nu pot decît să vă spun că aveți datoria de a lupta cu bărbăție, nu numai spre a vă dezrobi părinții, frații și copiii, dar spre a răzbuna pe fostul vostru comandant, care vă iubea ca pe copiii săi și care prin moartea sa s-a înfrățit pe veci cu soldații săi viteji, care, ca și dînsul, dorm somnul de veci sub pămîntul cotropit azi de dușman.

Nu uitaţi ostaşi că el nu se poate odihni în acest pămînt şi că acum facem legămînt sfînt de a recuceri acest pămînt şi a dezrobi pe fraţii robiţi..."

Cu acelaşi prilej, vorbind în faţa unuia dintre regimentele care s-au distins în luptele pentru apărarea defileului Oltului, comandantul corpului se adresa în felul următor ostaşilor: „Voi, soldaţi din regimentul de vînători, aţi luptat pe valea Oltului cu generalul Praporgescu... l-aţi văzut în fruntea voastră făcîndu-şi datoria pe cîmpul de onoare — voi să-i păstraţi întotdeauna vie şi recunoscătoare amintirea, iar mîine, cînd veţi porni din nou la luptă, să mergeţi hotărîţi şi neiertători, asupra vrăjmaşului, ca să răzbunaţi prin cea mai frumoasă izbîndă moartea vitejească a fostului vostru comandant".

Dintre numeroasele mărturii ale vremii, care demonstrează cît de însufleţitoare a fost jertfa „eroului de la Coţi", emoţionant este un cîntec care circula pe atunci în rîndurile ostaşilor ce luptaseră sub comanda sa. Cităm cîteva versuri: „Pe lîngă codrii întunecoşi / adesea ai păşit / soldaţii tăi îmbărbătînd / eroule iubit. / Căci tu aşa ţi-ai înţeles / menirea în război / iar numele-ţi nemuritor / în veci va fi între noi. / În lupte aprige pe Olt / tu veşnic ai fost treaz / stînd cot la cot cu ai tăi eroi / eroule viteaz!" Autorului anonim i se pot imputa, desigur, multe stîngăcii, însă meritorie este dragostea purtată inimosului comandant, strădurinţa de a întreţine vie

în memoria soldaților, și prin asemenea mijloace, amintirea unui erou, și a-i îmbărbăta în luptă.

Însuflețiți de cel mai fierbinte patriotism, purtînd în inimă pilda nemuritoare a vitejilor căzuți la datorie, ostașii români, între care și cei din Corpul 1 armată, aveau să dovedească, în luptele ce au urmat, un nemaiîntîlnit spirit de sacrificiu, un eroism legendar, care au uimit lumea. Un ofițer străin, care i-a văzut pe români luptîndu-se la Mărășești și în alte locuri, scria într-unul din ziarele ce apăreau în țara sa: „Românii sînt bravi și se luptă ca leii. Azi, cînd germanii amenință să ocupe și treimea de teritoriu, ce a rămas românilor, ei mor în mod fanatic, dar țin în loc pe păgîn. Mor, dar nu se dau. Se luptă pentru orice bucățică din pămîntul lor... ca și lupoaica, cînd i se răpește ultimul pui... Am văzut pe răniții români... cari, cu ochi strălucitori, cu figuri aprinse de entuziasm îmi spuneau: «Ah, de m-aș înzdrăveni mai curînd, să mă întorc la luptă! N-avem decît un gînd: să luptăm și să murim. Orice viață să o dăm, dar să o dăm scump»... Mă închin pînă la pămînt ție, O! Românie!“ [1].

Nenumăratele jertfe ale ostașilor români, soldați și ofițeri, care au stropit cu sîngele lor pămîntul sfînt al patriei, umezind cenușa strămoșilor, n-au fost în zadar. Poporul român n-a putut fi îngenuncheat, iar oștile trufașe ale vrăjmașului cotropitor au fost alun-

[1] În Constantin Găvănescul, op. cit, pag. 130.

gate dincolo de granițele întregite ale patriei. Numele celor căzuți la datorie, între care și cel al „eroului de la Coți", au fost trecute în cartea de aur a istoriei glorioase a patriei întru nemurire. După război, ca un omagiu adus celui care a fost generalul David Praporgescu, acolo sus, la Coți, a fost ridicat un obelisc, iar la mormîntul său, în cimitirul Șerban Vodă din Capitală, un frumos monument. Cu ocazia dezvelirii acestuia, generalul Nicolae Sinescu a ținut un discurs în care, evocînd figura eroului, spunea : „Generalul Praporgescu a fost omul care s-a înălțat prin muncă cinstită, prin capacitatea și meritele sale personale. Fiul răzeșului Praporgescu din Turnu Măgurele, fără alt sprijin decît munca sa continuă, fără alte mijloace decît capacitatea sa, el s-a înălțat pînă la cele mai înalte trepte din ierarhia militară, și dacă cruda moarte nu ni l-ar fi răpit, generalul Praporgescu era menit să devină un militar și un om de mare valoare în țara românească".

În rîndurile armatei, ale unei bune părți a opiniei publice, ale celor ce l-au cunoscut, amintirea sa a rămas mereu vie. Comemorarea morții lui Praporgescu a constituit, în repetate rînduri, prilej de relevare a calităților sale de militar și de patriot.

Într-un amplu articol apărut în „Ilustrațiunea Armatei", publicație militară bilunară, în anul 1919, locotenent-colonelul Savian Bădulescu evocă astfel jertfa lui Praporgescu : „Între eroii neamului nostru,

căzuţi pe altarul sfînt al Patriei întru îndeplinirea aspiraţiunilor naţionale, ia loc de frunte generalul Praporgescu David... Convins că prezenţa lui pe liniile cele mai înaintate va fi pildă pentru cei pe care soarta i-a hărăzit mai puţin curajoşi el îşi găseşte moartea... Cei rămaşi se oţeliră prin pierderea generalului Praporgescu, iar sentimentul răzbunării se manifestă imediat prin viguroasele contraatacuri prin care trupele Corpului 1 armată lovesc în hoardele ce încălcau pămîntul românesc. Praporgescu a murit ca un erou, iar numele lui va fi veşnică amintire în cartea neamului..."

„Eroul de la Coţi" a fost omagiat în diferite feluri. Pentru a-i cinsti amintirea, comandantul Corpului grănicerilor hotărăşte, în anul 1923, ca mai multe pichete să poarte numele „General Praporgescu". În scrisoarea adresată familiei el arată : „Vă rog mult, respectată doamnă, să fiţi încredinţată că grănicerii care vor avea cinstea să facă parte din acele pichete se vor strădui prin muncă neobosită, zel şi cinste să fie demni de memoria aceluia al cărui nume este scris pe frontispiciul pichetelor mai sus arătate". În amintirea fostului comandant al Corpului 1 armată la Turnu Măgurele ia fiinţă „Societatea demobilizaţilor, grade inferioare, general David Praporgescu". Prin grija acesteia, casa în care s-a născut generalul a fost transformată într-un mic muzeu, pe frontispiciul ei fixîndu-se o placă comemorativă.

Presa vremii insera şi următoarea informaţie : „Locatarii străzii Crinului au semnat o petiţiune către primarul Capitalei, prin care cer schimbarea numelui acestei străzi în strada general Praporgescu întru amintirea acestui ofiţer căzut vitejeşte...". Cererea a fost aprobată şi strada respectivă, pe care se află casa în care a locuit Praporgescu, poartă astăzi numele eroului de la Coţi".

Camarazi de arme ai generalului, ca de altfel şi subordonaţii lui, i-au păstrat mereu neştearsă amintirea.

După 10 ani de la moartea sa vitejească, în 1926, autorul unui articol comemorativ apărut în presa vremii nota : „Praporgescu ! Nume la auzul căruia cei ce nu l-au cunoscut simt totuşi imboldul de a duce mîna la pălărie ca să se descopere, şi cei care l-au cunoscut se pleacă pînă la pămînt..."

În anul 1927 generalului David Praporgescu i se conferă „post-mortem" ordinul „Mihai Viteazul" clasa a 3-a. În decret se arată că decoraţia se acordă pentru a răsplăti „meritele generalului de brigadă Praporgescu David, fost comandant al Corpului 1 armată, pentru vitejia şi destoinicia cu care a condus personal operaţiunile trupelor de pe Valea Oltului şi Munţii Coţi, în anul 1916, căzînd... pe cînd îmbărbăta pe soldaţi la luptă crîncenă contra inamicului...".

Cinci ani mai tîrziu, în memoria eroului, Regimentul 3 călăraşi primeşte denumirea de „General David Praporgescu".

Şirul omagiilor care i s-au adus lui David Praporgescu ar putea fi continuat. Cinstirea memoriei eroului de la Coţi s-a manifestat în diverse moduri, toate relevînd însă sentimentele de înaltă preţuire pe care poporul le nutreşte pentru neînfricaţii săi fii.

Şi azi, deşi scurgerea anilor estompează, de obicei, oameni şi evenimente, cei care l-au cunoscut, i-au fost subordonaţi sau elevi îşi amintesc cu emoţie de generalul Praporgescu. Autorii acestor rînduri au avut prilejul să stea de vorbă cu cîţiva dintre aceştia. Generalul-colonel în rezervă Marin Manafu, care în timpul insurecţiei naţionale antifasciste din august 1944 a comandat trupele române din Oltenia, păstrează o plăcută amintire celui care a fost preşedintele comisiei de absolvire a Şcolii speciale de cavalerie din Tîrgovişte. „L-am cunoscut mai bine pe generalul Praporgescu cînd m-am prezentat la examenul de absolvire a şcolii. Mi-a lăsat impresia unui om drept, integru, cu o superioară pregătire. Aceste calităţi le-am observat şi mai înainte ascultînd unele din expunerile sale. Erau interesante prin ineditul lor, prin bogăţia de informaţii. Totdeauna se străduia să insufle elevilor dragostea faţă de arma din care făcea parte şi reuşea s-o facă datorită, în primul rînd, modului cum ştia să înfăţişeze trecutul plin de atîtea fapte eroice ale călăraşilor români. Îmi amintesc că mi-a pus unele întrebări în legătură cu războiul pentru independenţă din 1877—1878 şi m-a

completat în răspunsul meu, manifestînd o mare admirație pentru eroismul cu care a luptat poporul și armata română pentru dobîndirea neatîrnării".

„Pe generalul Praporgescu David l-am avut comandant de brigadă, atunci cînd eu eram căpitan, comandant de escadron în Regimentul 1 roșiori din garnizoana Galați — își amintește generalul în retragere Constantin Stoilov, în vîrstă de 90 de ani. Era un om inteligent, bun ofițer de front și stat major cu capacitate de analiză, sinteză și creație, ceea ce în vremea aceea se întîlnea mai rar. Cînd venea în inspecție, deși era sever și se interesa în amănunt și profunzime de toate aspectele instruirii, gospodăriei, nu inspira niciodată teamă. Îl urmăream cu mare atenție și învățam totdeauna de la el, mai ales din modul său de comportare, tactul desăvîrșit față de subordonați".

Aceleași sentimente le mărturisește și generalul-maior în retragere Gheorghe Capșa, în vîrstă de 87 de ani, fost elev al lui Praporgescu la Școala de ofițeri de infanterie și cavalerie din Dealul Spirei. „Sînt mai bine de 60 de ani de atunci, dar pe Praporgescu mi-l amintesc foarte bine. Era un excelent instructor și pedagog. Pentru noi, elevii, era un ofițer care putea fi luat drept model în toate privințele".

„În școala militară, ca elev al lui Praporgescu am fost unul dintre numeroșii lui admiratori — mărturisește generalul-locotenent în retragere Alexandru Filiti. Avea o foarte bună pregătire și talentul de a

ști să împărtășească și altora cunoștințele sale în forme agreabile și lesne inteligibile. Îi plăceau mult ordinea și disciplina și era foarte exigent. Îmi amintesc cu multă plăcere că m-am bucurat de aprecierea lui“.

Generalul în rezervă Iorgu Praporgescu, nepotul generalului David Praporgescu, ne spune că „unchiul său, David, venea foarte des la Turnu Măgurele, ceea ce pentru părinții săi, ca și pentru noi, nepoții lui, era o adevărată sărbătoare. Era plin de atenție față de toți“.

Istoria, judecător drept, îl așază pe fiecare la locul său în raport cu meritele, cu calitățile și scăderile sale. Istoria zbuciumată a poporului nostru l-a înscris de mult pe Praporgescu în cartea sa de aur. El a binemeritat acest drept de la patrie deoarece a slujit-o cu cel mai profund devotament, nepregetînd să-și jertfească viața pentru binele ei. La fel ca și Grigorescu, Dragalina și alți generali patrioți ridicați din mijlocul poporului, David Praporgescu, această puternică personalitate ostășească a începutului veacului nostru, atestă geniul creator al poporului român pe tărîm militar. El s-a indentificat cu idealurile maselor de soldați, cu interesele naționale ale poporului nostru. În numele acestor idealuri profund patriotice și progresiste, Praporgescu și-a făcut datoria cinstit și onest, a manifestat un deosebit

interes pentru pregătirea sa, perfecţionîndu-se continuu, convins fiind că nu-şi poate sluji ţara decît dacă stăpîneşte fără cusur toate tainele carierei pe care a îmbrăţişat-o. Progresul ţării, consolidarea independenţei şi suveranităţii ei, unitatea naţională a statului aveau nevoie de oameni însufleţiţi de idei patriotice şi în acelaşi timp bine pregătiţi, gata să-şi pună toate cunoştinţele în slujba patriei.

Personalitate militară marcantă, generalul David Praporgescu constituie, la fel ca toţi eroii poporului nostru viteaz, un imbold, o pildă de slujire a patriei pentru generaţiile de azi, care sub înţeleapta conducere a Partidului Comunist Român ridică România pe culmile tot mai înalte ale socialismului şi civilizaţiei. În România de azi sînt prezente cu efectul lor însufleţitor toate virtuţile înaintaşilor. „Toate transformările sociale şi marile înfăptuiri realizate de ţara noastră sînt rezultatul luptei de veacuri a maselor muncitoare, a celor mai luminaţi gînditori, revoluţionari şi patrioţi ai ţării, sînt rodul eforturilor întregului popor român“ [1], spune secretarul general al C.C. al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Pe această linie ascendentă a servirii patriei şi poporului român se înscriu şi activitatea, viaţa şi jertfa generalului erou David Praporgescu.

[1] Nicolae Ceauşescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluţionare şi democratice a poporului român, al tradiţiilor mişcării muncitoreşti şi socialiste din România*, Editura politică, 1966, pag. 90.

Generalul David Praporgescu

Fotografie din anul 1916

Casa din Turnu Măgurele în care s-a născut și a copilărit David Praporgescu

David Praporgescu la începutul carierei militare

Fotografie din anul 1888

ROMÂNIA

Ministerulu de Resbelu

SCOALA SPECIALA DE CAVALERIE

CERTIFICATU

[illegible] Domnul Sub
locot. Praporgescu David
[illegible]
[illegible]
[illegible] 1889–90 [illegible]
[illegible] 17.22
[illegible] întâiu [illegible]
20 Oficeri Elevi.

COMANDANTULU ȘCOALEI
[illegible]

Nr. 59
Anulu 1890 luna Iulie 13.

Facsimilul certificatului prin care se atestă că sublocotenentul Praporgescu a absolvit Școala specială de cavalerie

Căpitanul David Praporgescu

Fotografie din anul 1898

Locotenent-colonelul Praporgescu (al doilea din dreapta, în picioare) împreună cu alți ofițeri din Regimentul 3 călărași

Fotografie din anul 1910

5 Sept. 916

Scumpă

și

mult dorită Mamă

Peste 5 zile împlinesc o lună
dela despărțirea mea de
D-voastră toți. Cu greu se mă
deprind singur și departe
de acei pe care îi ador.
Cine știe când ne vom mai
vedea. Gândul acesta mă
face se vă doresc și mai mult
și cu atâta putere încât îmi
dau lacrămile pe obraz.
Am cu toate acestea speranța
că la urmă tot vom reuși
să învingem. Era de prevăzut
și întotdeauna am spus că dacă
vom intra în războiu vom avea
mult de înfruntat fiindcă
vrăjmașii noștri aveau practica
războiului pe când noi n-o
aveam.—

Extras în facsimil dintr-o scrisoare pe care generalul Praporgescu o adresează mamei sale.

TELEGRAMĂ TRANZITATĂ

No. cl. cuv data ora min.

Transmisă dată ora min.

Dl General Comandant ... Foarte bune
toate măsurile luate de dv.
Curaj —
General Lupescu

p. Conformitate

Telegrama prin care şeful de stat major al Armatei 1 comunică generalului Praporgescu aprobarea măsurilor luate

Comunicat Oficial

No. 48

DIN 1 OCTOMBRIE 1916, ORA 7 DIMINEAŢA

—

Frontul de Nord şi Nord--Vest:

PE INALŢIMELE DIN DREAPTA ŞI STÂNGA OLTULUI, VIU BOMBARDAMENT DE ARTILERIE LA: COŢI, UNDE A CAZUT VITEJEŞTE GENERALUL PRAPORGESCU; muntele Robal, muntele Chiţinel. Focul artileriei noastre a risipit un convoiu inamic.

In regiunea Jiului am luat cu asalt munţii Şigleul Mic şi Muncelul-Jiu; inamicul a avut pierderi foarte mari şi s'a retras in dezordine, s'au facut prizonieri şi s'a luat o mitralieră.

Pe frontul Orşovei duel de artilerie.

MARELE CARTIER GENERAL

Extras în facsimil dintr-un comunicat oficial care menţionează luptele în care a căzut vitejeşte David Praporgescu

Bustul generalului David Praporgescu din cimitirul Şerban Vodă (Bucureşti)

CUPRINSUL

Redactor responsabil: Locot.col. AL. COVALIOV
Tehnoredactor : M. NICOLAE

---

*Dat la cules 06.06.1967. Bun de tipar 07.07.1967. Apărut 1967. Hirtie scris tip. II A de 63 g/m².
Format 700×1000/32. Coli editoriale 4,06. Coli de tipar 3 5/8. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 355.31(R) B 200.*

Tiparul executat sub comanda nr. 218 la Întreprinderea poligrafică „Informația" str. Brezoianu nr. 23—25, București,
Republica Socialistă România

Lei 4

EDITURA MILITARĂ